

GRONDWETTELIJK HOF

VERSLAG 2023

VOORWOORD	3
HOOFDSTUK 1. JURIDISCH KADER VAN DE WERKING VAN HET HOF IN 2023	5
A. Bevoegdheid van het Hof.....	5
1. HET GRONDWETTELIJK HOF ALS BEHOEDER VAN DE GRONDWET.....	5
2. HET GRONDWETTELIJK HOF ALS TOEZICHTER OP WETSKRACHTIGE NORMEN.....	5
B. De toegang tot het Grondwettelijk Hof	6
C. De rechtspleging voor het Grondwettelijk Hof.....	7
1. DE SCHRIFTELIJKE EN TEGENSPREKELIJKE AARD VAN DE RECHTSPLEGING.....	7
2. INLEIDING EN TOEWIJZING VAN DE ZAAK	8
3. DE BEHANDELING VAN DE ZAAK.....	8
4. EVENTUELE TERECHTZITTING EN BERAAD OVER DE ZAAK.....	9
5. DE ARRESTEN VAN HET GRONDWETTELIJK HOF EN HUN GEVOLGEN .	10
6. DE GEWAARBORGDE ANONIMITEIT VAN DE PARTIJEN IN BEKENDMAKINGEN.....	11
HOOFDSTUK 2. STATISTIEKEN VAN DE ACTIVITEITEN VAN HET HOF IN 2023	13
1. ALGEMEEN.....	13
2. ARRESTEN OP BEROEP TOT Vernietiging	16
3. ARRESTEN OP VORDERING TOT SCHORSING.....	17
4. ARRESTEN OP PREJUDICIËLE VRAAG.....	17
HOOFDSTUK 3. ORGANISATIE EN ACTIVITEITEN VAN HET GRONDWETTELIJK HOF IN 2023	19
A. De inrichting van het Grondwettelijk Hof.....	19
1. WETTELIJKE REGELING VAN DE INRICHTING.....	19
2. PERSONALIA IN 2023.....	20
B. Werking van het Hof	21
1. RECHTSPREKENDE ACTIVITEIT	21
2. WERKINGSMIDDELEN.....	21

3. PERSONEELSFORMATIE.....23
4. INFORMATISERING.....23
5. COMMUNICATIE.....23
6. NATIONALE EN INTERNATIONALE CONTACTEN.....25

**HOOFDSTUK 4. OVERZICHT VAN DE BELANGRIJKE ARRESTEN DIE IN
2023 DOOR HET HOF ZIJN UITGESPROKEN.....33**

BIJLAGEN..... 62

A. Samenstelling van het Hof in 2023 63
B. Datum van bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* van de arresten die
het Hof in 2023 heeft gewezen.....64
C. Stand van de zaken waarin een prejudiciële vraag aan het Hof van
Justitie van de Europese Unie is gesteld 69

VOORWOORD

Met genoegen stellen we u het eenentwintigste jaarverslag van het Grondwettelijk Hof over de activiteiten van het Hof in 2023 voor. Zoals in de voorgaande jaren verschijnt dit verslag uitsluitend in elektronische vorm en is het, samen met alle voorgaande jaarverslagen, beschikbaar op de website van het Hof.

In 2023 heeft het Hof 178 arresten gewezen waarmee het 238 zaken heeft afgehandeld. Gedetailleerde statistieken met betrekking tot de rechtsprekende activiteit van het Hof worden weergegeven in hoofdstuk 2 (p. 13). Het verslag bevat in hoofdstuk 4 (p. 32) ook een samenvatting van de arresten waarover het Hof een officiële mededeling heeft verspreid, in de vorm van een persbericht of een vermelding op sociale media (X, het vroegere Twitter).

Zoals elk jaar bestrijkt de rechtspraak van het Hof alle rechtstakken. Hoewel de arresten vaak zeer technische kwesties betreffen, streeft het Hof ernaar zich in begrijpelijke taal uit te drukken. Het is zich immers ervan bewust dat het zich niet alleen tot rechtsbeoefenaars en beleidsverantwoordelijken richt, maar ook tot alle burgers. Met het oog op een ruim toegankelijke rechtspraak wordt eraan herinnerd dat alle arresten van het Hof op de dag van de uitspraak worden gepubliceerd op de website. Dankzij de zoekmachine zijn ze gemakkelijk toegankelijk.

Hoewel de rechtsprekende activiteit van het Hof vanzelfsprekend de kern van zijn opdracht is, sluit ze andere engagementen niet uit. In het verslag wordt een overzicht gegeven van de verschillende nationale en internationale evenementen waarvoor de voorzitters en de leden van het Hof, en referendarissen werden uitgenodigd (p. 25). Die colloquia en studiedagen bieden hun de mogelijkheid contacten te leggen met de grondwettelijke rechtscolleges van verschillende landen. Er worden overigens regelmatig banden onderhouden met het Hof van Cassatie, de Raad van State, het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, met inachtneming van de respectievelijke bevoegdheden. Ten slotte vragen steeds meer buitenlandse delegaties om op het Hof te worden ontvangen. Voor zover de middelen van het Hof zulks toelaten, stelt het zich aldus open voor de buitenwereld, wat altijd een bron van wederzijdse verrijking is.

Het afgelopen jaar hebben enkele verschuivingen plaatsgevonden onder de magistraten van het Hof. Meer details hierover zijn te vinden in hoofdstuk 3 (p. 19). Bovendien telt het Hof in 2023, voor het eerst in zijn geschiedenis, een gelijk aantal mannelijke en vrouwelijke rechters.

Ook in 2023 kon het Hof de grondwettelijke opdracht waarvoor het werd opgericht, vervullen en de vele taken uitvoeren die de instelling toelaten om op een serene manier te werken ten dienste van de rechtzoekenden en de hele samenleving. Hiervoor kon het rekenen op het professionalisme en de inzet van zijn twintig referendarissen en van al zijn medewerkers. Wij willen hen daarvoor van harte bedanken.

Luc LAVRYSEN

Pierre NIHOUL

Voorzitters van het Grondwettelijk Hof

HOOFDSTUK 1. JURIDISCH KADER VAN DE WERKING VAN HET HOF IN 2023

A. Bevoegdheid van het Hof

1. HET GRONDWETTELIJK HOF ALS BEHOEDER VAN DE GRONDWET

Het Grondwettelijk Hof is op grond van artikel 142 van de Grondwet exclusief bevoegd om, bij wege van arrest, uitspraak te doen over bevoegdheidsconflicten tussen de verschillende wetgevers en over de schending, door wetten, decreten en ordonnanties, van de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet en van de artikelen van de Grondwet die de bijzondere wet bepaalt.

Het Grondwettelijk Hof toetst in de eerste plaats de wetskrachtige normen aan de regels die de onderscheiden bevoegdheden van de federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten bepalen. Die bevoegdheidsregels zijn opgenomen zowel in de Grondwet als in de (meestal met een bijzondere meerderheid aangenomen) wetten met betrekking tot de hervorming van de instellingen in het federale België.

Daarnaast doet het Grondwettelijk Hof uitspraak omtrent de schending, door een wetskrachtige norm, van de fundamentele rechten en vrijheden gewaarborgd in titel II van de Grondwet (de artikelen 8 tot en met 32) en van de artikelen 143, § 1 (het beginsel van de federale loyaliteit), 170 (het wettigheidsbeginsel in fiscale zaken), 172 (het gelijkheidsbeginsel in fiscale zaken) en 191 (de bescherming van de vreemdelingen) van de Grondwet.

2. HET GRONDWETTELIJK HOF ALS TOEZICHTER OP WETSKRACHTIGE NORMEN

Het Grondwettelijk Hof is in beginsel uitsluitend bevoegd om wetskrachtige normen te toetsen. Met wetskrachtige normen zijn bedoeld zowel de materiële als formele bepalingen aangenomen door het federale parlement (wetten) en door de parlementen van de gemeenschappen en de gewesten (decreten en ordonnanties). Alle andere normen, zoals koninklijke besluiten, besluiten van de regeringen van gemeenschappen en gewesten, ministeriële besluiten, verordeningen en besluiten van provincies en gemeenten, evenals rechterlijke beslissingen vallen buiten de bevoegdheid van het Hof.

Hierop bestaan twee uitzonderingen. Zo is het Hof sedert 2014 ook bevoegd om de beslissingen van de Kamer van volksvertegenwoordigers of van haar organen betreffende de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van die wetgevende vergadering te toetsen. Bij de toetsing van die beslissingen controleert het Hof de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven

vormen, evenals de overschrijding en de afwending van macht, en niet enkel de voormelde referentienormen.

Eveneens sedert 2014 is het Grondwettelijk Hof bevoegd om bij wege van (*preventieve*) beslissing uitspraak te doen over ieder voorstel voor een volksraadpleging die de gewesten kunnen organiseren in de meeste aangelegenheden die onder hun bevoegdheid vallen. Het Hof is ermee belast om vóór de organisatie van de volksraadpleging na te gaan of die in overeenstemming is met de organieke bepalingen die de gewestelijke volksraadplegingen regelen, en met de andere grondwets- en wetsbepalingen waaraan het Hof toetst. De volksraadpleging mag niet worden georganiseerd zolang het Hof geen gunstige beslissing heeft genomen.

Van die laatste bevoegdheden diende het Grondwettelijk Hof in 2023 geen gebruik te maken.

B. De toegang tot het Grondwettelijk Hof

Ter toetsing van de grondwettigheid van wetskrachtige normen kan een zaak voor het Grondwettelijk Hof worden ingeleid met een beroep tot vernietiging of met een prejudiciële vraag van een rechtscollege.

Een *beroep tot vernietiging*, dat in beginsel (enkele bijzondere gevallen buiten beschouwing gelaten) moet worden ingesteld binnen zes maanden na de bekendmaking van de bestreden norm in het *Belgisch Staatsblad*, kan worden ingediend door de Ministerraad en de regeringen van de gemeenschappen en de gewesten, door de voorzitters van alle wetgevende vergaderingen, op verzoek van twee derde van hun leden en door de natuurlijke of rechtspersonen, zowel privaatrechtelijke als publiekrechtelijke en zowel van Belgische als van vreemde nationaliteit. Die laatste categorie van personen moet « doen blijken van een belang » : in hun verzoekschrift aan het Hof moeten zij aantonen dat zij persoonlijk, rechtstreeks en ongunstig kunnen worden geraakt door de bestreden norm.

Het beroep werkt niet schorsend. Om te vermijden dat de bestreden norm tussen het ogenblik van het instellen van het beroep en de uitspraak van het arrest een moeilijk te herstellen ernstig nadeel zou berokkenen en een latere retroactieve vernietiging geen nut meer zou hebben, kan het Hof in uitzonderlijke omstandigheden op verzoek van de indiener van het beroep de schorsing van de bestreden norm bevelen in afwachting van een uitspraak over de grond van de zaak binnen drie maanden na een schorsingsarrest. Een dergelijke vordering

tot schorsing moet worden ingesteld binnen drie maanden na de bekendmaking van de bestreden norm in het *Belgisch Staatsblad*.

Daarnaast kan een zaak worden ingeleid met *een prejudiciële vraag*. Indien in een zaak voor een rechtscollege een vraagstuk rijst van overeenstemming van wetten, decreten en ordonnanties met de regels tot verdeling van de bevoegdheden tussen de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten of met de artikelen 8 tot 32, 143, § 1, 170, 172 of 191 van de Grondwet, dan moet dat rechtscollege hierover in beginsel een prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof stellen. Die verplichting vloeit voort uit het feit dat het Grondwettelijk Hof beschikt over het monopolie om wetskrachtige normen te toetsen aan de grondwetsbepalingen en de wetsbepalingen waarvoor het bevoegd is. Wanneer een rechtscollege een vraag stelt, wordt de procedure voor dat rechtscollege opgeschort in afwachting van het antwoord van het Hof.

In de andere rechtsplegingen komt het de voorzitter van het betrokken gewestparlement toe om de toetsing van de organisatie van een gewestelijk referendum voorafgaandelijk aan de organisatie ervan voor te leggen aan het Hof, respectievelijk de kandidaat aan wie de Kamer van volksvertegenwoordigers of haar organen een sanctie hebben opgelegd betreffende de controle van bepaalde verkiezingsuitgaven, bij het Hof een beroep tegen die beslissing in te stellen binnen een termijn van dertig dagen na de kennisgeving van de sanctie.

C. De rechtspleging voor het Grondwettelijk Hof

1. DE SCHRIFTELIJKE EN TEGENSPREKELIJKE AARD VAN DE RECHTSPLEGING

De rechtspleging voor het Grondwettelijk Hof, die wordt geregeld in de bijzondere wet van 6 januari 1989 en in de richtlijnen van het Hof betreffende de rechtspleging, heeft een hoofdzakelijk schriftelijk en tegensprekelijk karakter. De procedures voor de beroepen tot vernietiging en de prejudiciële vragen zijn grotendeels gelijk, behalve uiteraard wat betreft de wijze waarop de zaken worden ingediend en de gevolgen van de arresten. De - hoofdzakelijk schriftelijke - rechtspleging die geldt voor de uitoefening van de andere bevoegdheden (toetsing van de organisatie van gewestelijke volksraadplegingen en van beslissingen inzake verkiezingsuitgaven) is geïnspireerd op die waarin is voorzien voor de toetsing van de grondwettigheid van de wetskrachtige normen (voor meer details hierover, zie de website van het Hof).

2. INLEIDING EN TOEWIJZING VAN DE ZAAK

Een *beroep tot vernietiging* wordt ingediend door de aangetekende verzending van een verzoekschrift. Er dient in herinnering te worden gebracht dat de verplichting om bij elk verzoekschrift (of elke memorie) tien door de ondertekenaar voor eensluidend verklaarde afschriften te voegen, is opgeheven. De toezending van bijkomende papieren exemplaren biedt volstrekt geen meerwaarde, omdat alle stukken, behoudens het inleidende verzoekschrift of de inleidende verwijzingsbeslissing, intern louter digitaal beschikbaar worden gesteld via opname in het elektronische dossier.

Prejudiciële vragen worden bij het Hof aanhangig gemaakt door de overzending van een door de voorzitter en de griffier ondertekende expeditie van de beslissing tot verwijzing.

Zaken kunnen bij het Hof worden ingeleid al naar gelang van het geval in het Nederlands, het Frans of het Duits, maar het onderzoek gebeurt in het Nederlands of het Frans, volgens de regels bepaald in de bijzondere wet van 6 januari 1989.

Elke zaak wordt, na inschrijving op de rol, toegewezen aan een zetel van zeven rechters volgens een bij de wet bepaald systeem, onverminderd de mogelijkheid om de zaak aan het Hof in voltallige zitting voor te leggen. In elke zaak worden de eerste Nederlandstalige en de eerste Franstalige rechter van die zetel aangewezen als rechter-verslaggever. Samen met hun referendarissen staan zij in voor de voorbereiding van de zaak.

3. DE BEHANDELING VAN DE ZAAK

In het kader van een filterprocedure kunnen zaken die klaarblijkelijk niet tot de bevoegdheid van het Hof behoren of klaarblijkelijk niet ontvankelijk zijn, worden behandeld door een « beperkte kamer », bestaande uit de voorzitter en de twee rechters-verslaggevers. Indien een beroep tot vernietiging klaarblijkelijk gegrond of niet-gegrond is, een prejudiciële vraag klaarblijkelijk ontkennend of bevestigend moet worden beantwoord of de zaak, wegens de aard ervan of de relatieve eenvoud van de erin opgeworpen problemen, snel kan worden behandeld, kan de zaak eveneens worden afgedaan met een arrest gewezen op voorafgaande rechtspleging. In dat geval beslist de zetel van zeven rechters. Behoudens toepassing van de filterprocedure, wordt in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt dat bij het Hof een zaak aanhangig is gemaakt. Naast de verzoekende partijen (bij beroepen tot vernietiging) en de partijen voor het verwijzende rechtscollege (bij prejudiciële vragen) kunnen ook belanghebbende

derden aldus schriftelijk tussenkomen. De verschillende wetgevende vergaderingen en regeringen kunnen in elke zaak tussenkomen.

Na verloop van de tijd die nodig is voor het uitwisselen van de schriftelijke stukken en voor het onderzoek door de rechters-verslaggevers en hun referendarissen, beoordeelt het Hof of de zaak klaar is om te worden onderzocht, dan wel of er bijkomende vragen moeten worden gesteld aan de partijen die binnen de door het Hof bepaalde termijn of ter terechtzitting moeten worden beantwoord. Het Hof beslist bij die gelegenheid eveneens of een terechtzitting moet worden gehouden en zo ja, de datum waarop zij plaatsvindt.

Alle partijen die een beroep of een memorie hebben ingediend, worden in kennis gesteld van die « beschikking van ingereedheidbrenging » en ontvangen een schriftelijk verslag van de rechters-verslaggevers. Indien het Hof van oordeel is dat geen terechtzitting nodig is, kan elke partij binnen een termijn van zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van de beschikking van ingereedheidbrenging verzoeken om te worden gehoord. Bij ontstentenis daarvan wordt de zaak in beraad genomen op de dag die in de beschikking van ingereedheidbrenging is vastgesteld (artikel 90 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof).

Wanneer een vordering tot schorsing wordt ingesteld, moet het Hof ambtshalve een terechtzitting vaststellen (in 2023 gebeurde dat in vijf zaken), behalve in het kader van de voorafgaande rechtspleging. In 2023 heeft het Hof in 7 arresten uitspraak gedaan over een vordering tot schorsing. In drie zaken was reeds in 2022 ambtshalve beslist tot het organiseren van een terechtzitting (één zitting in 2023 over een vordering tot schorsing leidde pas in 2024 tot een uitspraak (arrest nr. 5/2024). In geen enkel arrest van 2023 werd besloten tot schorsing.

In 2023 werden 15 terechtzittingen georganiseerd (vier minder dan in 2022), tijdens welke 39 zaken werden behandeld. Gemiddeld stonden er dus 2,6 zaken op de agenda van een terechtzitting.

Uit de 178 arresten die in 2023 werden gewezen, blijkt dat er 40 werden gewezen nadat een terechtzitting had plaatsgevonden. In negen van de zaken die tot die arresten hebben geleid, werden de pleidooien gehouden in 2022.

4. EVENTUELE TERECHTZITTING EN BERAAD OVER DE ZAAK

Indien het Hof, ambtshalve of op verzoek van een van de partijen, heeft besloten tot een openbare terechtzitting, brengt de eerste rechter-verslaggever bij die gelegenheid verslag uit over de zaak. De tweede rechter-verslaggever, die tot de andere taalgroep behoort, kan een aanvullend verslag uitbrengen. Alle partijen die schriftelijke stukken hebben ingediend, kunnen mondeling pleiten (in

het Nederlands, het Frans of het Duits, met simultaanvertaling), in persoon of vertegenwoordigd door een advocaat.

Vervolgens neemt het Hof de zaak in beraad. Het Hof beslist bij meerderheid van stemmen. In voltallige zitting is bij staking van stemmen de stem van de voorzitter in functie beslissend. De beraadslagingen van het Hof zijn geheim. In het weergeven van « *concurring opinions* » of « *dissenting opinions* » (analoge of afwijkende meningen van rechters) is niet voorzien.

5. DE ARRESTEN VAN HET GRONDWETTELIJK HOF EN HUN GEVOLGEN

Het Hof dient een arrest te wijzen binnen twaalf maanden na de indiening van de zaak. Dit is een termijn van orde. De arresten van het Grondwettelijk Hof zijn van rechtswege uitvoerbaar en niet vatbaar voor beroep. Zij worden in het Nederlands en het Frans gewezen. Zij worden bovendien ook in het Duits gewezen voor de beroepen tot vernietiging en voor de zaken die in het Duits aanhangig zijn gemaakt.

Zij kunnen door de voorzitters worden uitgesproken in openbare terechtzitting. Indien dat niet het geval is, geldt de bekendmaking ervan op de website van het Hof als uitspraak. Naast die bekendmaking (integraal in het Nederlands en het Frans en bij uittreksel in het Duits) vergemakkelijken registers een raadpleging van de rechtspraak. De arresten worden bovendien bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.

De gevolgen van de arresten van het Grondwettelijk Hof zijn verschillend naargelang zij zijn uitgesproken in het kader van een beroep tot vernietiging dan wel in het kader van een prejudiciële vraag.

Indien het *beroep tot vernietiging* gegrond is, wordt de bestreden wetskrachtige norm geheel of gedeeltelijk vernietigd. Vernietigingsarresten hebben een absoluut gezag van gewijsde vanaf hun bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*. Een vernietiging werkt retroactief, dat wil zeggen dat de vernietigde norm moet worden geacht nooit te hebben bestaan. Indien nodig kan het Grondwettelijk Hof de terugwerkende kracht van de vernietiging verzachten door de gevolgen van de vernietigde norm te handhaven. Wanneer het Hof dat laatste niet doet, blijven de administratieve akten en reglementen en de rechterlijke beslissingen die op de vernietigde wetskrachtige bepaling zijn gesteund, bestaan. Naast het gebruik van de gewone rechtsmiddelen waar dat nog mogelijk is, laat de bijzondere wet toe dat definitieve rechterlijke beslissingen of administratieve akten en reglementen die zijn gesteund op een naderhand vernietigde wetskrachtige norm worden ingetrokken of nog worden bestreden, voor zover dat wordt gevraagd binnen zes maanden na de bekendmaking van het arrest van het Hof in het *Belgisch Staatsblad*. Het openbaar ministerie en de

belanghebbende partijen beschikken daartoe over buitengewone rechtsmiddelen. De door het Grondwettelijk Hof gewezen arresten waarbij beroepen tot vernietiging worden verworpen, zijn bindend voor de rechtscolleges wat de door die arresten beslechte rechtspunten betreft.

De gevolgen van een arrest op een *prejudiciële vraag* zijn enigszins anders. Het rechtscollege dat de prejudiciële vraag heeft gesteld, evenals elk ander rechtscollege dat in dezelfde zaak uitspraak doet (bijvoorbeeld in hoger beroep), moet voor de oplossing van het geschil naar aanleiding waarvan de prejudiciële vraag is gesteld, zich voegen naar het antwoord dat het Hof op de vraag heeft gegeven. Sedert de aanneming van de bijzondere wet van 25 december 2016 (*Belgisch Staatsblad*, 10 januari 2017) kan het Hof, wanneer het een schending heeft vastgesteld, bij wege van algemene beschikking, de gevolgen van de bij een arrest op prejudiciële vraag ongrondwettig bevonden bepalingen definitief of voorlopig handhaven voor de termijn die het vaststelt (artikel 28, laatste lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof). Bovendien begint, vanaf de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* van het prejudicieel arrest waarbij een schending is vastgesteld, een nieuwe termijn van zes maanden te lopen voor het instellen van een beroep tot vernietiging van de betrokken wetskrachtige norm.

6. DE GEWAARBORGDE ANONIMITEIT VAN DE PARTIJEN IN BEKENDMAKINGEN

Ter bescherming van het privéleven kan de voorzitter, ambtshalve of op eenvoudig verzoek van een partij of een belanghebbende derde, in elke fase van de rechtspleging en zelfs na de uitspraak van het arrest, beslissen dat de vermeldingen die toelaten de partijen rechtstreeks te identificeren, vanaf het meest gereede ogenblik zullen worden weggelaten in elke publicatie waartoe het Hof krachtens de bijzondere wet of op eigen initiatief zou overgaan of is overgegaan (artikel 30^{quater} van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof). Ter verduidelijking van zijn beleid ter zake stelde het Hof op zijn administratieve vergadering van 16 juli 2019 nieuwe richtlijnen op die werden bekendgemaakt op de website van het Hof.

Het Hof heeft beslist dat zijn arresten in beginsel de identiteit van de betrokken partijen vermelden. Van de grondwettelijke waarborg van de openbaarheid van de rechtsbedeling kan slechts worden afgeweken om gegronde redenen ter bescherming van het privéleven. Daaruit volgt dat de voorzitter dan ook niet, zoals voorheen, elk verzoek tot anonimisering inwilligt op eenvoudige vraag.

Elke partij of belanghebbende derde kan, overeenkomstig artikel 30^{quater} van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, een verzoek tot

anonimisering indienen om te voorkomen dat hij of zij kan worden geïdentificeerd in een arrest van het Grondwettelijk Hof.

Een gemotiveerd verzoek tot anonimisering kan aan het Hof worden gericht op elk tijdstip, zelfs bij gewone brief. Om de optimale bescherming van de persoonsgegevens te verzekeren en voor het goede verloop van de procedure, is het echter aangewezen dat partijen dat verzoek reeds uitdrukkelijk kenbaar maken in hun verzoekschrift (bij het indienen van een beroep tot vernietiging) of in hun eerste memorie (in het kader van een prejudiciële procedure, nadat zij uitdrukkelijk op die mogelijkheid zijn gewezen in de kennisgeving die, op basis van artikel 77 van de bijzondere wet op het Grondwettelijk Hof, wordt gedaan aan de partijen in het bodemgeshil).

De partijen of belanghebbende derden dienen de impact te preciseren die de bekendmaking van het arrest op hen kan hebben en dienen uiteen te zetten op welke wijze deze openbaarheid het recht op eerbiediging van hun privéleven zou schaden.

Bij het nemen van een beslissing zal de voorzitter rekening houden met de toelichting van de partij of de belanghebbende derde. Indien de voorzitter het verzoek inwilligt, zal hij of zij ook beslissen over de meest passende maatregelen die moeten worden genomen om de partij of de belanghebbende derde te beschermen tegen identificatie. De anonimisering geschiedt door het vermelden van de initialen, tenzij die wijze de identificatie van de betrokken partij toch mogelijk zou maken, in welk geval een andere lettercombinatie kan worden gekozen.

In dezelfde richtlijnen bevestigt het Hof de mogelijkheid om ambtshalve over te gaan tot anonimisering in uitzonderlijke omstandigheden.

In 2023 werd in 22 arresten overgegaan tot gehele of gedeeltelijke anonimisering van partijen. Die anonimisering geldt niet alleen voor natuurlijke personen maar kan ook worden doorgevoerd voor een rechtspersoon. In 2023 werd de anonimisering in twee zaken uitdrukkelijk aangevraagd.

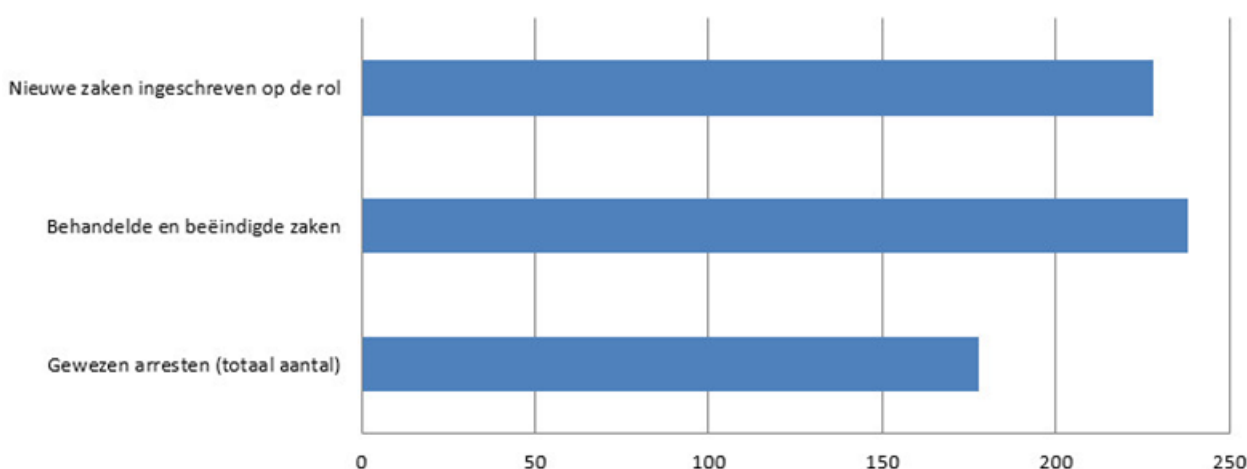
In de meerderheid van de arresten waarin wordt geanonimiseerd, namelijk in 20 van de 22 hiervoor vermelde arresten, geschiedde de anonimisering bijgevolg ambtshalve. Daarnaast zijn in drie zaken de namen van één of meer partijen in het bodemgeshil die niet in de rechtspleging voor het Grondwettelijk Hof zijn tussengekomen geanonimiseerd in het feitenrelaas.

HOOFDSTUK 2. STATISTIEKEN VAN DE ACTIVITEITEN VAN HET HOF IN 2023

1. ALGEMEEN

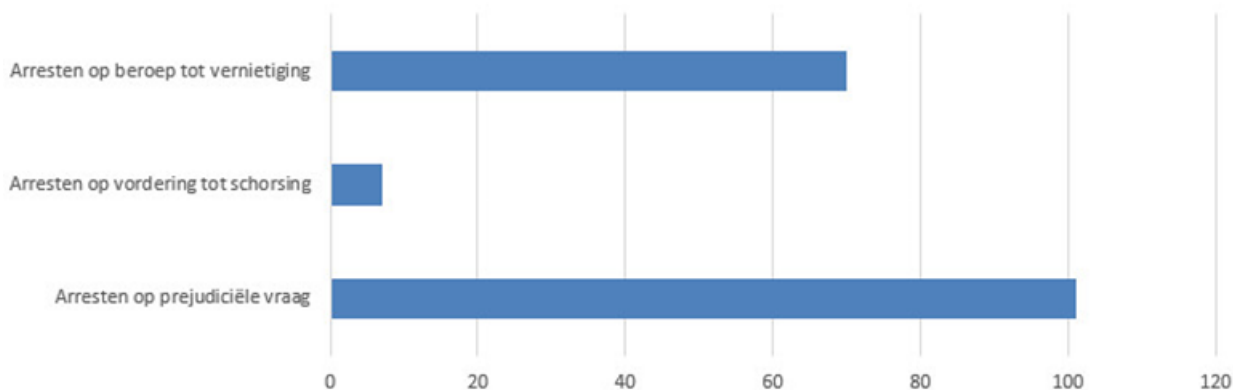
1.1. In 2023 heeft het Hof 178 arresten gewezen. Het sluit daarmee 238 zaken definitief af. Gedurende hetzelfde jaar werden bij het Hof 228 nieuwe zaken aanhangig gemaakt.

Gewezen arresten, afgesloten zaken en nieuwe zaken ingeschreven op de rol per 31 december 2023

1.2. In 2023 werden zeven arresten gewezen op vordering tot schorsing, 101 op prejudiciële vraag en 70 op beroep tot vernietiging.

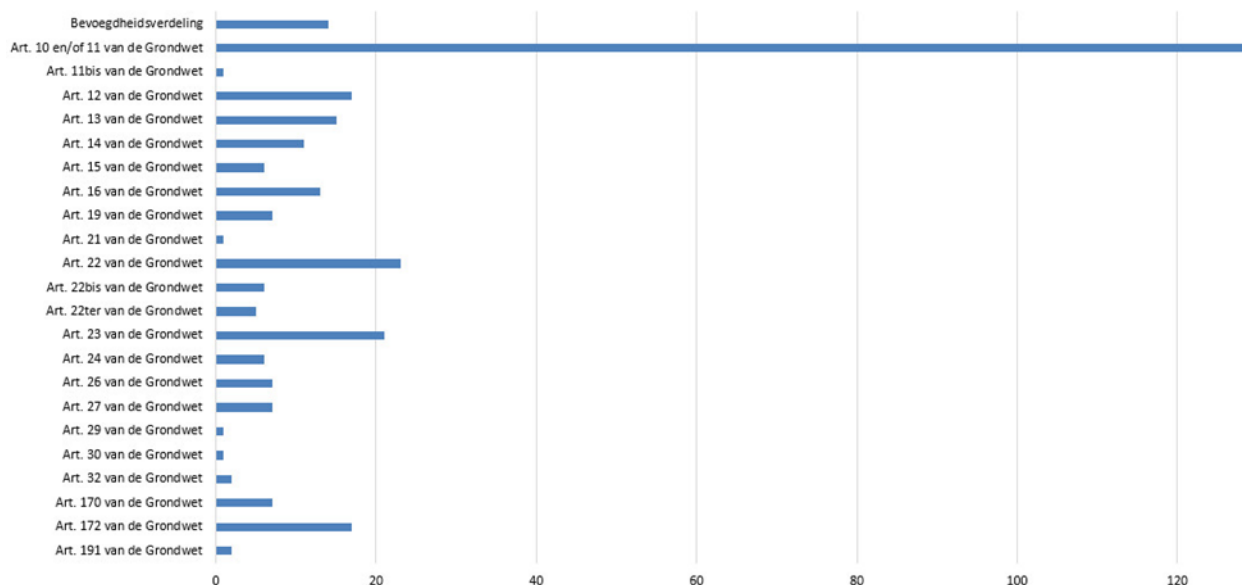
Verdeling volgens het type van de in 2023 gewezen arresten

1.3. Verdeling van de arresten op grond van de aangevoerde grieven :

Soort in het geding zijnde contentieux	
Bevoegdheidsverdeling	14
Art. 10 en/of 11 van de Grondwet	129
Art. 11 <i>bis</i> van de Grondwet	1
Art. 12 van de Grondwet	17
Art. 13 van de Grondwet	15
Art. 14 van de Grondwet	11
Art. 15 van de Grondwet	6
Art. 16 van de Grondwet	13
Art. 19 van de Grondwet	7
Art. 21 van de Grondwet	1
Art. 22 van de Grondwet	23
Art. 22 <i>bis</i> van de Grondwet	6
Art. 22 <i>ter</i> van de Grondwet	5
Art. 23 van de Grondwet	21
Art. 24 van de Grondwet	6
Art. 26 van de Grondwet	7
Art. 27 van de Grondwet	7
Art. 29 van de Grondwet	1
Art. 30 van de Grondwet	1
Art. 32 van de Grondwet	2
Art. 170 van de Grondwet	7
Art. 172 van de Grondwet	17
Art. 191 van de Grondwet	2

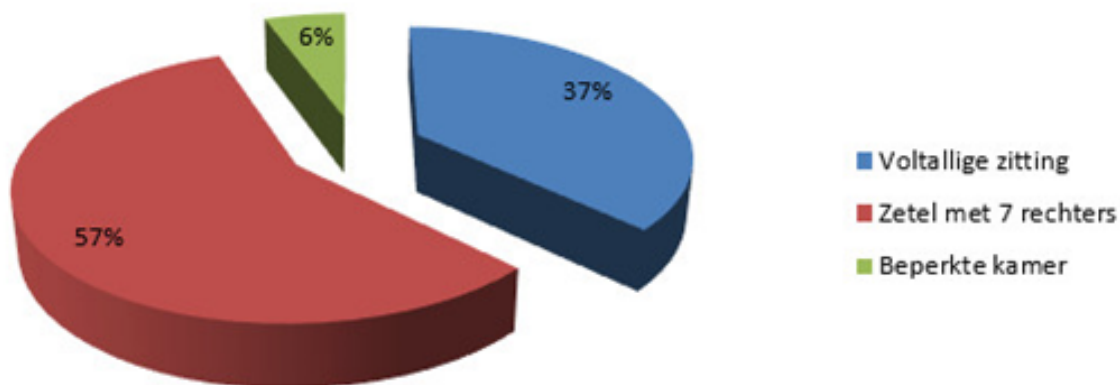
Verdeling van de arresten volgens de aangevoerde grieven

1.4. Gedurende dezelfde periode heeft het Hof twintig keer toepassing gemaakt van de voorafgaande rechtspleging. Het besluit in vier arresten tot een klaarblijkelijke niet-ontvankelijkheid – in één arrest wegens laattijdigheid van het beroep tot vernietiging, in een ander arrest wegens gebrek aan belang, in één arrest wegens het ontbreken van een voor eensluidend verklaard afschrift van de beslissing van de Regering van een Gemeenschap om een beroep tot vernietiging in te stellen, en ten slotte in één arrest wegens de onduidelijkheid van het verzoekschrift – en in drie arresten tot een klaarblijkelijke niet-bevoegdheid van het Hof. Wat de dertien andere arresten gewezen op voorafgaande rechtspleging betreft, zijn zes arresten gewezen op beroep tot vernietiging, waarvan twee arresten besluiten dat het beroep geen voorwerp meer heeft, in twee arresten het Hof effectief de aangevochten bepaling(en) vernietigt en ten slotte in twee arresten het Hof de afstand toewijst, en zijn zeven arresten gewezen op prejudiciële vraag, waarvan drie arresten besluiten tot een vaststelling van schending, één tot een vaststelling van niet-schending, één arrest een alternatief dictum heeft waarin het Hof in een bepaalde interpretatie een schending vaststelt en in een andere interpretatie een niet-schending, één arrest waarin het Hof verklaart dat de vraag geen antwoord behoeft, en ten slotte één arrest waarin het Hof besluit dat er geen schending is enerzijds en dat de vraag geen antwoord behoeft anderzijds.

1.5. Wat de samenstelling van de zetels betreft, zijn 102 arresten gewezen door een zetel van zeven rechters, 66 in voltallige zitting en tien in beperkte kamer.

Verdeling volgens het type van zetel in 2023

2. ARRESTEN OP BEROEP TOT Vernietiging

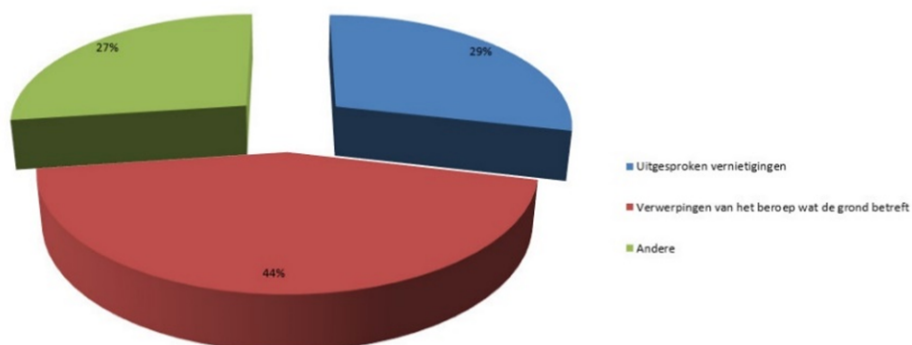
2.1. Voor het jaar 2023 is de verdeling volgens de hoedanigheid van de verzoekers de volgende :

Institutionele verzoekers	Aantal	%
Ministerraad	-	
Vlaamse Regering	1	
Waalse Regering	-	
Franse Gemeenschapsregering	1	
Regering van de Duitstalige Gemeenschap	-	
Brusselse Hoofdstedelijke Regering	-	
Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	-	
College van de Franse Gemeenschapscommissie	-	
Voorzitter van een wetgevende vergadering	-	
Totaal	2	2 %
Individuele verzoekers		
Natuurlijke personen	43	
Privaatrechtelijke en publiekrechtelijke rechtspersonen	48	
Andere (feitelijke verenigingen,...)	5	
Totaal	96	98 %
Algemeen totaal	98	100 %

Opmerking : In deze tabel zijn, enkel voor de arresten gewezen op beroep tot vernietiging, de verzoekers per categorie weergegeven. Verschillende categorieën van verzoekers kunnen bovendien bij eenzelfde procedure aanwezig zijn.

2.2. Tijdens datzelfde jaar heeft het Hof 70 arresten op beroep tot vernietiging gewezen. In twintig arresten vernietigt het Hof de bestreden bepaling(en). Drie van die arresten keuren een lacune in de wetgeving af. In drie daarvan handhaaft het Hof de gevolgen van de vernietigde bepaling(en). 31 arresten houden een verwerping ten gronde in. Vijf arresten houden een verwerping in wegens niet-ontvankelijkheid van het beroep. Twee arresten houden een verwerping in omdat het beroep zonder voorwerp is geworden. Het Hof besluit in vier arresten tot een klaarblijkelijke niet-ontvankelijkheid – in één arrest wegens laattijdigheid van het beroep, in één arrest wegens onduidelijkheid van het verzoekschrift, in één arrest wegens gebrek aan belang en in een ander arrest wegens het ontbreken van een geldige beslissing om een beroep tot vernietiging in te stellen – en in twee arresten tot een klaarblijkelijke niet-bevoegdheid van het Hof. In één arrest stelt het Hof vast dat het niet bevoegd is. Ten slotte wijst het Hof in vijf arresten de afstand toe.

Verdeling volgens het dictum van de arresten gewezen op beroep tot vernietiging in 2023

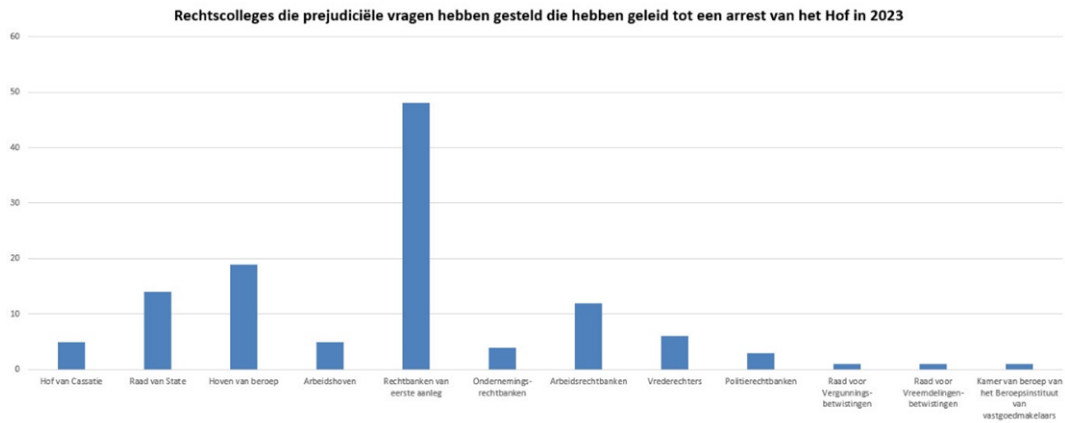
3. ARRESTEN OP VORDERING TOT SCHORSING

In 2023 heeft het Hof zeven arresten op een vordering tot schorsing gewezen. In de zeven arresten verwerpt het Hof de vordering omdat de voorwaarden om te schorsen niet vervuld zijn.

4. ARRESTEN OP PREJUDICIËLE VRAAG

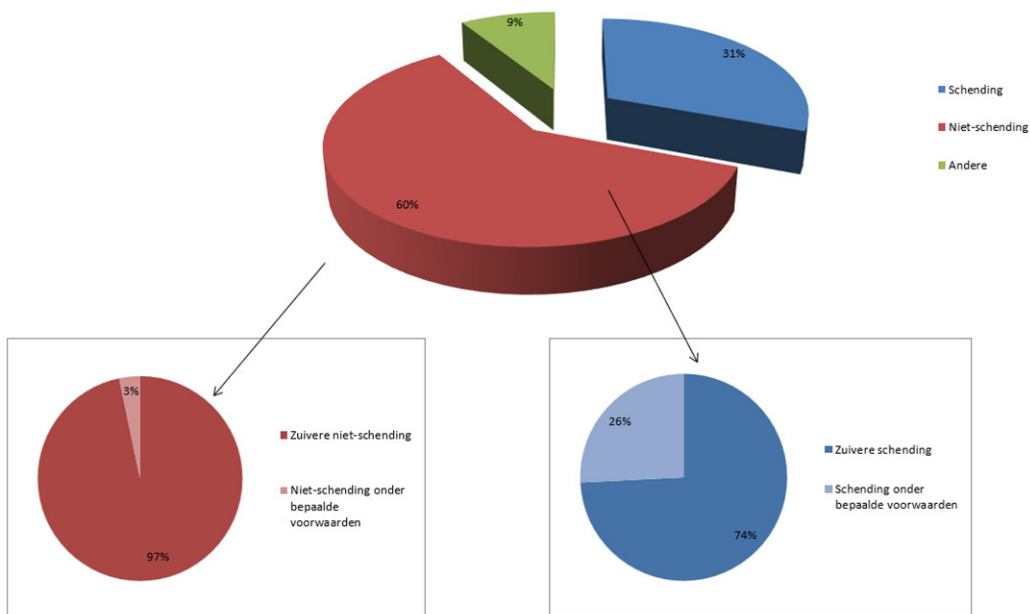
4.1. De verschillende rechtscolleges die aan het Hof prejudiciële vragen hebben gesteld die hebben geleid tot een arrest van het Hof in 2023, kunnen op de volgende manier worden ingedeeld :

Verwijzende rechtscolleges	2023
Hof van Cassatie	5
Raad van State	14
Hoven van beroep	19
Arbeidshoven	5
Rechtbanken van eerste aanleg	48
Ondernemingsrechtbanken	4
Arbeidsrechtbanken	12
Vrederechters	6
Politierechtbanken	3
Raad voor Vergunningsbetwistingen	1
Raad voor Vreemdelingenbetwistingen	1
Kamer van beroep van het Beroepsinstituut van vastgoedmakelaars	1
Totaal :	119

4.2. Het Hof heeft 101 arresten op prejudiciële vraag gewezen. In 31 arresten heeft het een schending vastgesteld, waarvan acht een schending onder bepaalde voorwaarden betreffen. Acht van die arresten hebben een alternatief dictum waarin het Hof in een bepaalde interpretatie een schending vaststelt en in een andere interpretatie een niet-schending. In 17 arresten betreft het een schending die haar oorsprong vindt in een lacune in de wetgeving. 61 arresten zijn vaststellingen van niet-schending, waarvan twee van niet-schending onder bepaalde voorwaarden. In zes arresten verklaart het Hof dat de vraag geen antwoord behoeft. In één arrest stelt het Hof dat de prejudiciële vraag niet tot zijn bevoegdheid behoort en in één ander arrest verwijst het de zaak terug naar de verwijzende rechter. In één arrest, ten slotte, besluit het Hof tot een klaarblijkelijke niet-bevoegdheid van het Hof.

Verdeling volgens het dictum van de arresten gewezen op prejudiciële vraag in 2023

HOOFDSTUK 3. ORGANISATIE EN ACTIVITEITEN VAN HET GRONDWETTELIJK HOF IN 2023

A. De inrichting van het Grondwettelijk Hof

1. WETTELIJKE REGELING VAN DE INRICHTING

Het Hof is samengesteld uit twaalf rechters, die voor het leven worden benoemd door de Koning uit een lijst met twee kandidaten, beurtelings door de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat voorgedragen met een meerderheid van minstens twee derde van de stemmen van de aanwezige leden.

Zes rechters behoren tot de Nederlandse taalgroep, zes tot de Franse taalgroep. Eén van de rechters moet een voldoende kennis hebben van de Duitse taal. Elke taalgroep bestaat op haar beurt uit drie rechters benoemd op grond van hun juridische ervaring (hoogleraar in de rechten aan een Belgische universiteit, magistraat in het Hof van Cassatie of de Raad van State, referendaris bij het Grondwettelijk Hof) en drie rechters die een ervaring van ten minste vijf jaar als gewezen parlamentslid hebben. Het Hof is samengesteld uit rechters van verschillend geslacht, *a rato* van ten minste een derde voor de minst talrijke groep, met dien verstande dat die groep moet zijn vertegenwoordigd in de beide voormelde beroepscategorieën.

Om tot rechter benoemd te kunnen worden moet men ten volle veertig jaar oud zijn. De rechters mogen hun ambt uitoefenen tot de leeftijd van zeventig jaar. Er gelden strenge onverenigbaarheden met andere ambten, functies en beroepsbezigheden. De rechters van de twee taalgroepen kiezen elk een voorzitter, die afwisselend, met ingang van 1 september, als voorzitter « in functie » optreedt voor een termijn van één jaar.

Het Hof wordt bijgestaan door referendarissen (maximaal 24) van wie de helft Nederlandstalig en de helft Franstalig is. Ze hebben een universitair diploma in de rechten en worden door het Hof aangeworven op basis van een vergelijkend examen waarvan het de voorwaarden bepaalt.

Het Hof beschikt tevens over een Nederlandstalige en een Franstalige griffier. Het Hof benoemt het administratief personeel dat werkzaam is in de verschillende diensten. Het Hof heeft een eigen stelsel van financiering door een jaarlijkse dotatie die het moet toelaten in volle onafhankelijkheid te functioneren.

2. PERSONALIA IN 2023

Bij koninklijk besluit van 11 mei 2023, dat in werking is getreden op 2 juni 2023, is griffier Pierre-Yves Dutilleux op rust gesteld. Hij heeft aanspraak op het emeritaat en werd gemachtigd de eretitel van zijn ambt te voeren (*Belgisch Staatsblad* van 1 juni 2023, p. 51.853).

Bij koninklijk besluit van 11 mei 2023, dat in werking is getreden op 1 augustus 2023, is rechter Thierry Detienne op rust gesteld. Hij heeft zijn aanspraak op pensioen mogen laten gelden en werd gemachtigd de eretitel van zijn ambt te voeren (*Belgisch Staatsblad* van 1 juni 2023, p. 51.853).

Bij koninklijk besluit van 28 juni 2023, dat in werking is getreden op 1 juli 2023, is de heer Nicolas Dupont benoemd tot Franstalig griffier van het Grondwettelijk Hof (*Belgisch Staatsblad* van 12 februari 2024, p. 15.947).

Bij koninklijk besluit van 30 augustus 2023, dat in werking is getreden op 11 september 2023, is mevrouw Magali Plovie benoemd tot rechter in het Grondwettelijk Hof in de Franse taalgroep, op grond van artikel 34, § 1, 2°, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof. Zij heeft op 11 september 2023 in de handen van de Koning de door de wet voorgeschreven eed afgelegd (*Belgisch Staatsblad* van 14 september 2023, p. 77.195).

Bij koninklijk besluit van 30 augustus 2023 is mevrouw Géraldine Rosoux, referendaris bij het Grondwettelijk Hof, tot staatsraad benoemd. Op 5 september 2023 heeft zij de voorgeschreven eed afgelegd in de handen van de eerste voorzitter van de Raad van State (*Belgisch Staatsblad* van 23 november 2023, p. 108.905).

Bij koninklijk besluit van 30 augustus 2023 is mevrouw Michèle Belmessieri, referendaris bij het Grondwettelijk Hof, tot staatsraad benoemd. Op 5 oktober 2023 heeft zij de voorgeschreven eed afgelegd in de handen van de eerste voorzitter van de Raad van State (*Belgisch Staatsblad* van 23 november 2023, p. 108.906).

Bij beschikking van het Hof van 6 juni 2023 is mevrouw Mathilde Rousseau benoemd tot referendaris bij het Grondwettelijk Hof voor een stage van drie jaar met ingang van 20 augustus 2023. Na die drie jaar wordt de benoeming definitief, behoudens andersluidende beslissing genomen door het Hof tijdens het derde stagejaar.

B. Werking van het Hof

1. RECHTSPREKENDE ACTIVITEIT

In de periode van 1 januari 2023 tot 31 december 2023 werden 228 nieuwe zaken ingeschreven op de rol van het Hof (tegenover 185 nieuwe zaken in 2022, een stijging met 23,24%). Er werden in dezelfde periode 178 arresten gewezen (tegenover 171 in 2022, een stijging met 4,09%), waarmee 238 zaken definitief werden afgehandeld.

Voor een gedetailleerd overzicht van deze gegevens wordt verwezen naar het onderdeel « Statistieken van de activiteiten van het Hof in 2023 ».

2. WERKINGSMIDDELEN

De kredieten die voor de werking van het Hof nodig zijn, worden uitgetrokken op de begroting van de Dotaties (artikel 123, § 1, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof).

a) Rekeningen 2022

Het Hof keurde op 12 juli 2023, na interne controle door twee rechters, de rekeningen met betrekking tot de uitgavenbegroting 2022 goed. In hun voorafgaand verslag waren de voorzitters van het Rekenhof van oordeel dat de voorgelegde rekeningen steunden op deugdelijke verantwoordingsdocumenten en een volledig, juist en getrouw beeld gaven van de ontvangsten- en uitgavenverrichtingen en van de thesaurietoestand.

De initiële begroting van 11 858 000 euro werd goedgekeurd door de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 1 december 2021 (DOC 55-2368/001, p. 37).

Het Grondwettelijk Hof heeft vier begrotingsaanpassingen ingediend voor het jaar 2022.

Een eerste aanpassing van 323 000 euro werd ingediend wegens de indexering van de lonen in februari 2022 en de hogere kosten voor gas en elektriciteit. Die aanpassing werd goedgekeurd in de plenaire vergadering van de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 23 juni 2022 (DOC 55-3050/001, p. 55).

De drie andere aanpassingen voor een totaal bedrag van 358 000 euro, die hoofdzakelijk worden verantwoord door de indexering van de lonen gedurende de rest van het jaar 2022, werden door de commissie voor de Comptabiliteit van de Kamer van Volksvertegenwoordigers goedgekeurd op 5 december 2022 (DOC 55-3050/001, p. 55).

Dankzij die aanpassingen is het Hof onder zijn aangepaste begroting voor het jaar 2022 gebleven.

Het totale bedrag van de aangepaste begroting bedroeg 12 539 000 euro. Het werd gefinancierd met een dotatie van 11 047 000 euro en met begrotingsoverschotten voor een totaal van 1 492 000 euro.

De rekeningen 2022 van het Grondwettelijk Hof vermelden een bedrag van 11 069 631,74 euro als inkomsten en 11 906 021,86 euro als uitgaven waarvan 11 644 185,53 euro als lopende uitgaven en 261 836,33 euro als kapitaaluitgaven. De commissie voor de Comptabiliteit van de Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft op 4 december 2023 de rekeningen 2022 goedgekeurd (DOC 55-3708/001, p. 27).

Het op 31 december gecumuleerde begrotingsresultaat van 1 219 515,12 euro was samengesteld uit 581 000 euro, bedrag dat reeds werd aangewend voor de begroting 2023, en uit een beschikbaar bedrag van 638 515,12 euro.

De kosten van de wedden en lonen van de magistraten, de griffiers en de leden van het administratief personeel bedroegen 84,11 % van de uitgaven, wat neerkomt op een vermindering met 3 % ten opzichte van 2021.

b) Begroting 2023

Het Hof startte het jaar 2023 met een begroting van 13 070 600 euro. Die werd gefinancierd met een dotatie van 12 489 600 euro op de uitgavenbegroting 2023 en met het gebruik van eigen middelen, namelijk een bedrag van 581 000 euro (saldo 2022), geput uit de reserve van 1 219 515,12 euro die nog overbleef eind 2022.

Tijdens zijn vergadering van 12 juli 2023, heeft het Grondwettelijk Hof zijn goedkeuring gehecht aan een eerste aanpassing van de begroting die zich opdrong wegens enkele veranderingen inzake het personeel (vermindering van de personeelskosten), de noodzaak om over te gaan tot indienstnemen en de substantiële verhoging van de kosten die zijn verbonden aan het aangetekend verzenden van procedurestukken. De aanpassing van de begroting heeft evenwel enkel geleid tot interne verschuivingen tussen de litterae, en heeft geen aanleiding gegeven tot een verhoging van de begroting 2023 van het Hof, noch tot een aanpassing van de dotatie.

c) Begroting 2024

Het Hof diende op 24 juli 2023 bij de Kamer van volksvertegenwoordigers een begroting voor het jaar 2024 in ten bedrage van 13 658 000 euro. Het Hof heeft

gevraagd dat zijn dotatie wordt vastgelegd op 13 019 000 euro en heeft voorgesteld dat de financiering van de uitgavenbegroting wordt aangevuld met 639 000 euro door de op 1 januari 2023 beschikbare reserve.

De Kamer van volksvertegenwoordigers heeft dat voorstel van begroting goedgekeurd op 21 december 2023.

3. PERSONEELSFORMATIE

Op 31 december 2023 telde het personeelsbestand van het Grondwettelijk Hof 57 leden, onder wie 34 statutaire ambtenaren, 21 contractuele ambtenaren en 2 gedetacheerde personeelsleden. 20 personeelsleden behoorden tot niveau A, 13 tot niveau B, 18 tot niveau C en 4 tot niveau D. Naast de 57 personeelsleden van het organieke kader, werken 5 personen als contractuelen bij de onderhoudsdienst.

4. INFORMATISERING

Gedurende het eerste kwartaal van het jaar 2023 heeft het IT-team een significante modernisering van de netwerkinfrastructuur van het Hof uitgevoerd door meerdere essentiële onderdelen te vervangen. Dit omvatte onder meer de vervanging van het opslagsysteem, de SAN-switches, de virtualisatieservers, de primaire back-upserver en de magnetische bandenlezer. Daarnaast werd een server voor onveranderlijke back-ups geïnstalleerd om de integriteit van gevoelige gegevens te waarborgen.

Tegelijkertijd zijn er twee belangrijke projecten gestart gedurende het jaar : het eerste betreft het vernieuwen van de UPS-systemen van verschillende computerkasten, en het tweede heeft betrekking op de vernieuwing van de werkcomputers en het implementatiesysteem.

5. COMMUNICATIE

5.1. De cel « media »

Voor zijn communicatie beschikt het Hof over een cel « Media ». De cel « Media » bestaat uit een griffier en vier referendarissen.

Naast regelmatige telefonische contacten die haar leden hebben met journalisten, stelt de cel « Media » persberichten op over de arresten die het Hof aanwijst, hetzij omdat het die bijzonder belangrijk acht of omdat zij de bevolking kunnen interesseren.

De cel « Media » beheert ook het X-account van het Hof (<https://twitter.com/ConstCourtBE>), dat in 2019 van start ging en dat in februari

2024 al meer dan 5 700 volgers telde. De introductie en het gebruik van het X-account werden uitgebreid toegelicht in het jaarverslag 2019.

De persberichten en de berichten op X zijn beschikbaar in het Frans en in het Nederlands, en uitzonderlijk in het Duits of in het Engels.

In 2023 werden 39 persberichten over arresten op de website van het Hof geplaatst. Voorts werden er ook algemene persberichten verspreid over de eedaflegging van Magali Plovie als rechter, de benoeming van Nicolas Dupont als Franstalig griffier, en de organisatie, samen met het Grondwettelijk Hof van Luxemburg, de Hoge Raad der Nederlanden en het Hof van Justitie van de Europese Unie, van de conferentie « EUnited in Diversity II: the Rule of Law and Constitutional Diversity » in Den Haag.

Daarnaast heeft het Hof regelmatig berichten op X geplaatst over belangrijke arresten waarvoor geen persbericht werd opgesteld, alsook over de organisatie en de werking van het Hof.

Aldus werden berichten verspreid over :

- de eedaflegging en de plechtige installatie van Magali Plovie als rechter en de benoeming van Nicolas Dupont als Franstalig griffier;
- de deelname van het Hof aan de Conferentie van de voorzitters van de grondwettelijke hoven van de lidstaten van de Raad van Europa, die op 4 en 5 mei in Berlijn plaatsvond;
- de organisatie van een werkvergadering over de organisatie en werking van het Hof tussen alle rechters en het bureau van de Kamer van volksvertegenwoordigers;
- de ontvangst op het Hof van een delegatie van het Koninkrijk Thailand, o.l.v. de voorzitter van het Grondwettelijk Hof van Thailand, Worawit Kangsasiatam, en de ambassadeur van Thailand in België, Sek Wannamethee
- de organisatie, in het kader van de structurele samenwerking tussen beide Hoven, door referendarissen van het Hof, van een opleiding voor verschillende juridische adviseurs van het Grondwettelijk Hof van de Democratische Republiek Congo over het contentieux van de grondrechten;
- de organisatie van een examen met het oog op het aanleggen van een wervingsreserve voor de functie van Franstalig referendaris;
- de deelname van het Hof aan de internationale conferentie georganiseerd door het Grondwettelijk Hof van Kosovo over de bijdrage van de grondwettelijke hoven aan de bescherming en versterking van de fundamentele waarden van de democratie, de mensenrechten en de rechtstaat;

- de deelname, op uitnodiging van de Europese Commissie, aan de conferentie van de voorzitters van de grondwettelijke rechtscolleges van de EU-lidstaten over de bijdrage van de rechtscolleges aan de bevordering en bescherming van de rechtsstaat;
- de deelname aan de internationale conferentie « Human Rights: A European Perspective », georganiseerd door het Grondwettelijk Hof van Polen.

5.2. De website van het Hof

De nieuwe website, die in 2020 tot stand is gekomen, verbetert de communicatie van het Hof, daar meer inhoud wordt aangeboden dan op de vroegere website. De site kan gemakkelijk worden geraadpleegd vanop mobiele toestellen (pc, tablet, smartphone). Geïnteresseerden kunnen er zich abonneren op de informatiebrief van het Hof, die wordt verstuurd telkens als een arrest wordt uitgesproken; die mogelijkheid wordt duidelijk weergegeven op de banner onderaan de startpagina. Sinds 2020 laat de website geïnteresseerden ook toe om de datum van de uitspraak van het arrest in een specifieke zaak te vernemen. Het volstaat daartoe zich in te schrijven voor een hangende zaak. Een kennisgeving wordt naar het vermelde adres verstuurd zodra de datum van de uitspraak is vastgesteld.

6. NATIONALE EN INTERNATIONALE CONTACTEN

In 2023 namen de leden en de medewerkers van het Hof deel aan talrijke nationale en internationale protocolaire en wetenschappelijk evenementen. Het Hof ontving ook verschillende Belgische en buitenlandse gasten. Het Hof is overigens lid van meerdere internationale netwerken en heeft in 2023 actief deelgenomen aan de activiteiten die in dat verband werden georganiseerd.

6.1. Bezoeken aan het Hof

Op 27 februari werd een delegatie van de arbeidshoven ontvangen op het Hof voor een werkvergadering.

Op 28 februari hebben de voorzitters Luc Lavrysen en Pierre Nihoul een delegatie ontvangen van de Nepalese overheid. Referendaris David Keyaerts heeft een toespraak gehouden over de samenstelling, de bevoegdheden, de rol en de werking van het Grondwettelijk Hof.

Het Bureau van de Kamer van volksvertegenwoordigers heeft op 23 mei een werkbezoek gebracht aan het Hof.

Op 24 mei werd een delegatie van het Grondwettelijk Hof van Thailand ontvangen op het Hof. Referendarissen Quentin Pironnet en Jan Theunis hebben de samenstelling, de bevoegdheden, de rol en de werking van het Grondwettelijk Hof uiteengezet.

Op 2 juni werd de Europese vereniging van balies bij de hoogste rechtscolleges ontvangen door voorzitter Luc Lavrysen.

De *médiateur de la Justice* van de Republiek Angola werd ontvangen voor een onderhoud met de voorzitters op 13 juni.

Van 19 tot 23 juni heeft het Hof, in samenwerking met het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding, een vormingsseminarie georganiseerd voor rechters en juridische adviseurs van het Grondwettelijk Hof van de Democratische Republiek Congo. De Congolese delegatie, onder leiding van voorzitter Dieudonné Kamuleta Badibanga, bestond uit drie rechters in het Grondwettelijk Hof en een tiental juridische adviseurs. Dat seminarie dat was gewijd aan « Questions choisies de contentieux constitutionnel portant sur le contrôle de constitutionnalité des normes législatives relativement aux droits fondamentaux » bood de gelegenheid om dieper in te gaan op de contouren en mogelijkheden van de fundamentele rechten vanuit een vergelijkend perspectief, de materies met betrekking tot de bevoegdheid van het Grondwettelijk rechtscollege en de gronden van onontvankelijkheid van beroepen en prejudiciële verwijzingen, de redactietechnieken voor de arresten en de wijze waarop ongrondwettigheden worden bepaald, en documentair opzoekwerk. Het seminarie werd geleid door referendarissen Ann-Sophie Vandaele, Géraldine Rosoux en Bernadette Renaud, door emeritus referendaris Marie-Françoise Rigaux en door griffier Nicolas Dupont.

Op 7 september hebben voorzitter Luc Lavrysen en referendaris Jan Theunis een delegatie ontvangen van magistraten en ambtenaren uit Thailand, onder leiding van de vicevoorzitter van het hoogste administratieve rechtscollege aldaar. De gesprekken gingen over de samenstelling en de bevoegdheid van het Hof, de manier waarop het Hof heeft gefunctioneerd tijdens de COVID-19-epidemie, evenals de rechtspraak van het Hof met betrekking tot de wetgeving die werd aangenomen om de epidemie aan te pakken.

Op 16 november 2023 heeft de heer Alberto Crivelli, raadsheer in het Hof van Cassatie van Italië, een werkbezoek gebracht aan het Hof in het kader van een stage bij het Hof van Cassatie. Hij werd verwelkomd door referendaris Jean-Thierry Debry, die hem onder meer uitleg gaf over de bevoegdheden, organisatie en werking van het Hof.

6.2. Deelname aan nationale en internationale bijeenkomsten

Op 27 maart heeft rechter Danny Pieters het Hof vertegenwoordigd op de plechtige vergadering die werd georganiseerd door het Grondwettelijk Hof van Roemenië ter gelegenheid van de Honderdste Verjaardag van de Grondwet van het Verenigde Koninkrijk van Roemenië (1923-2023).

Op 4 en 5 mei hebben voorzitters Luc Lavrysen en Pierre Nihoul in Berlijn de Conferentie bijgewoond van de voorzitters van de grondwettelijke hoven in de lidstaten van de Raad van Europa.

Op 5 juni nam griffier Frank Meersschaut deel aan een gespreksnamiddag “*Justitie en Media*” die in het gerenoveerde gebouw van het Hof van Beroep te Antwerpen werd georganiseerd voor de persmagistraten van het openbaar ministerie en het College van de hoven en rechtbanken en waaraan ook Susanne Tempel, rechter-commissaris en persrechter bij de Rechtbank Zeeland-West Brabant, en Rosalie Pieters, journaliste bij VTM-Nieuws, als sprekers deelnamen. Hij lichtte er toe op welke wijze het Hof communiceert naar de media en de burgers, namelijk door heldere, toegankelijke en menselijke berichtgeving over arresten die wordt verspreid via de website van het Hof, een nieuwsbrief en de X (Twitter-) en LinkedIn-platformen.

Op 21 en 22 juni heeft voorzitter Pierre Nihoul deelgenomen aan een colloquium georganiseerd door het Grondwettelijk Hof van Kirgizië en door de Commissie van Venetië over het thema : « *The Constitution as a Foundation for Building a Democratic State under the Rule of Law* ». Hij heeft er een uiteenzetting gegeven over de « *Relationship between the Belgian Constitution and international and European Law* ».

Op 31 augustus en 1 september vond de conferentie « *EUnited in Diversity II : the Rule of Law and Constitutional Diversity* » plaats in Den Haag. Die conferentie, die werd georganiseerd door het Hof, het Grondwettelijk Hof van Luxemburg, de Hoge Raad der Nederlanden en het Hof van Justitie van de Europese Unie, sloot aan op de eerste conferentie « *EUnited in Diversity* », die in september 2021 in Riga plaatsvond. De conferentie, waaraan vertegenwoordigers van grondwettelijke en hoge rechtscolleges uit de meeste lidstaten van de Europese Unie, van het Hof van Justitie van de Europese Unie en van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens hebben deelgenomen, leverde heel vruchtbare gesprekken op over de rol van die rechtscolleges bij de bescherming van de waarden waarop de Europese Unie is gestoeld, zoals de rechtsstaat en de mensenrechten. Vier thema's kwamen meer bepaald aan bod: de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht als voorwaarde *sine qua non* voor de bescherming van de democratie, van het wederzijdse vertrouwen en van de rechtsstaat; de rechtsstaat, de voorrang van het recht van de Europese Unie en de gelijkheid van alle burgers van de Europese Unie voor de wet; de diversiteit en de uniformiteit in het Unierecht; de rechtsbescherming van de huidige en toekomstige generaties. De delegatie van het Hof bestond uit de voorzitters Luc Lavrysen en Pierre Nihoul en de referendarissen Jan Theunis en Géraldine Rosoux.

Op 21 september heeft rechter Emmanuelle Bribosia het Hof vertegenwoordigd op een conferentie in Riga over « *The Role of the Judiciary in Execution of Judgements of the European Court of Human Rights* ». Ze gaf er een uiteenzetting over « *Supervision of National measures of execution of judgments of ECtHR and separation of powers* ».

Van 24 tot 26 oktober reisden voorzitters Pierre Nihoul en Luc Lavrysen naar Pristina om er deel te nemen aan de internationale conferentie die het Grondwettelijk Hof van Kosovo organiseerde ter gelegenheid van het 14de gerechtelijk jaar van dat Hof. Tijdens die conferentie met als thema « *The Contribution of Constitutional Courts in Protecting and Strengthening Fundamental Values of Democracy, Rule of Law, and Fundamental Human Rights and Freedoms* » heeft voorzitter Pierre Nihoul een toespraak gehouden.

Op uitnodiging van Europees commissaris Didier Reynders hebben voorzitters Pierre Nihoul en Luc Lavrysen op 10 november in Brussel de Conferentie van de voorzitters van de grondwettelijke hoven van de lidstaten van de Europese Unie bijgewoond.

Beide voorzitters hebben deelgenomen aan de Conferentie die op 15 en 16 november in Warschau werd georganiseerd over het thema « *Human Rights : a European Perspective* » in Warschau. Voorzitter Luc Lavrysen heeft er een uiteenzetting gegeven over « *The ECHR and the EU Charter of Fundamental Rights in the Case Law of the Belgian Constitutional Court* ».

Op 24 november werd rechter Willem Verrijdt gehoord door de Commissie voor Institutionele Aangelegenheden van de Senaat met betrekking tot een wetsvoorstel tot opheffing van de wet van 25 april 2007 tot oprichting van een Parlementair Comité belast met de wetsevaluatie.

6.3. Nationale en internationale samenwerking

1° Overleg tussen de hoogste rechtscolleges van het land

De ontmoetingen van de voorzitters van het Hof met de korpschefs van de Raad van State en het Hof van Cassatie, die dit jaar werden voortgezet, boden de magistraten van de drie hoogste rechtscolleges van het land opnieuw de gelegenheid om van gedachten te wisselen over onderwerpen van gemeenschappelijk belang. In dat verband hebben de drie hoogste rechtscolleges met name het onderwerp van de « klokkenluiders » besproken.

De referendarissen hebben tijdens een werknamiddag de referendarissen bij het Hof van Cassatie en de leden van het Auditoraat bij de Raad van State op het Hof ontvangen.

2° Gemengde Raad voor constitutionele rechtspraak

Dat samenwerkingsorgaan, opgericht door de Europese Commissie voor democratie door recht (de zogenaamde Commissie van Venetië), telt twee contactpersonen die door het Grondwettelijk Hof zijn aangewezen, namelijk de referendarissen Jan Theunis en Jean-Thierry Debry.

Die contactpersonen vullen regelmatig de databank met grondwettelijke gegevens van de Commissie van Venetië (Codices - www.codices.coe.int) aan met de meest relevante arresten van het Grondwettelijk Hof. De inhoud van die databank laat de Commissie van Venetië toe om drie keer per jaar het « *Bulletin électronique de jurisprudence constitutionnelle* » uit te geven. De contactpersonen delen aan de Gemengde Raad ook regelmatig de bijwerking mee van de belangrijkste gegevens in verband met het Grondwettelijk Hof. Zij nemen tevens deel aan de activiteiten van het « Forum de Venise », dat elke contactpersoon de gelegenheid biedt zijn collega's vragen te stellen over de rechtspraak van de andere bij de Gemengde Raad aangesloten grondwettelijke hoven.

Op 24 en 25 april 2023 heeft referendaris Jan Theunis deelgenomen aan de jaarlijkse vergadering van de Gemengde Raad voor constitutionele rechtspraak in Sofia. Het thema van de miniconferentie die ter gelegenheid hiervan werd georganiseerd, luidde « *Measures taken by States in response to the COVID-19* ».

crisis and their impact on constitutional justice: constitutional case-law on emergency situations». Er waren presentaties over dat onderwerp door de verbindingsagenten van Spanje, Portugal, Kroatië, Servië, Letland, Israël en het Hof van Justitie van de Europese Unie. Referendaris Theunis gaf een uiteenzetting over de « COVID-19-rechtspraak » van het Grondwettelijk Hof (zie website).

3° Netwerk van de hogere rechtscolleges van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Het Grondwettelijk Hof is lid van het Netwerk van de hogere rechtscolleges (*Superior Courts Network*, afgekort SCN) dat door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens werd ingesteld om informatie uit te wisselen met de hogere rechtscolleges van de lidstaten van de Raad van Europa. Referendaris Jan Theunis treedt binnen dat netwerk op als contactpersoon van het Grondwettelijk Hof. Op 7 mei 2024 waren 110 hoven uit 45 lidstaten aangesloten. De contactpersoon van het Grondwettelijk Hof heeft op basis van specifieke vragen vanuit het EHRM in 2023 vijf bijdragen met betrekking tot vragen over het interne Belgische recht aangeleverd. Op 8 en 9 juni 2023 nam hij deel aan de jaarlijkse vergadering van het SCN in Straatsburg.

4° Justitieel Netwerk van het Hof van Justitie van de Europese Unie

Het Grondwettelijk Hof is lid van het Justitieel Netwerk van de Europese Unie (*Réseau judiciaire de l'Union européenne* of *Judicial Network of the European Union* – RJUE), een netwerk voor de uitwisseling van informatie en de jurisdictionele samenwerking tussen een zestigtal nationale grondwettelijke en hogere rechtscolleges. Het RJUE is opgericht op initiatief van de voorzitter van het Hof van Justitie van de Europese Unie en de voorzitters van de grondwettelijke en hoge rechtscolleges van de lidstaten ter gelegenheid van het Forum der magistraten dat op 27 maart 2017 op de zetel van het Hof van Justitie heeft plaatsgehad.

Het RJUE, aanvankelijk opgericht als een platform dat sinds 1 januari 2018 in gebruik is en enkel toegankelijk was voor de leden van de rechtscolleges die bij het Netwerk zijn aangesloten, en met name de nationale beslissingen bevat die een belang vertonen voor de Unie, heeft in 2019 een deel van zijn inhoud openbaar gemaakt op de website van het Hof van Justitie (www.curia.europa.eu). Sinds 2023 is referendaris Nicolas Bernard aangewezen als correspondent van het Hof binnen het RJUE. Hij vervangt Géraldine Rosoux die tot staatsraad werd benoemd.

In 2019 zijn drie thematische groepen opgericht, teneinde op meer specifieke thema's samen te werken. Aneth Quinaux is door het Hof aangewezen als correspondent binnen de thematische groep «juridische terminologie», Géraldine Rosoux en Luc Théry zijn aangewezen als correspondent binnen de thematische groep «juridisch onderzoek» en Lars Devocht is aangewezen als correspondent binnen de thematische groep «IT». In de loop van 2023 heeft Nicolas Bernard Géraldine Rosoux vervangen binnen de thematische groep “juridisch onderzoek”.

De jaarlijkse vergadering van de correspondenten van het RJUE heeft plaatsgevonden op 6 oktober 2023 op de zetel van het Hof van Justitie en via een videoconferentie. Tijdens die vergadering is gesproken over de toekomstige samenwerking binnen het RJUE, en over het gebruik van artificiële intelligentie binnen justitie. Daarnaast werden er ook via videoconferentie vergaderingen van de thematische groepen georganiseerd in de loop van het jaar 2023.

5° Vereniging van Franstalige grondwettelijke hoven

Het Grondwettelijk Hof is lid van de Vereniging van Franstalige grondwettelijke hoven (*Association des cours constitutionnelles francophones - ACCF*), voorheen de *Association des cours constitutionnelles ayant en partage l'usage du français* (ACCPUF) sinds de oprichting ervan in 1997. Die vereniging heeft tot doel de verdieping van de rechtsstaat te bevorderen door de ontwikkeling van de relaties tussen de instellingen die, in de Franstalige landen, ongeacht hun benaming, een gewaarborgd zelfstandig statuut hebben en met name bevoegd zijn voor het regelen, in laatste aanleg en met gezag van gewijsde, van de geschillen met betrekking tot de overeenstemming met de Grondwet. Sinds 2012 heeft het Grondwettelijk Hof van België zitting in het bureau van de vereniging. In 2015 en in 2019 werd het herverkozen als lid. Referendaris Bernadette Renauld is de huidige correspondente van het Hof voor de ACCF.

Het Hof werd op de vergadering van het bureau van de ACCF op 1 juni 2023 in Lausanne door rechter Thierry Giet vertegenwoordigd. Hij was vergezeld van Bernadette Renauld. Tijdens die vergadering werd beslist om een stuurgroep op te richten, die de opdracht kreeg een werkstuk op te stellen over « L'éthique du juge constitutionnel francophone », conform het driejaarlijkse programma van het Senegalese voorzitterschap van de Vereniging. De stuurgroep, die kan rekenen op de expertise van professor Babacar Kanté, honorair decaan van de *UFR des sciences juridiques et politiques de l'Université de Saint-Louis* en voormalig vicevoorzitter van de *Conseil constitutionnel* van Senegal, heeft de eerste keer virtueel vergaderd op 26 oktober 2023. Het Hof werd er vertegenwoordigd door Bernadette Renauld.

Bernadette Renauld heeft de ACCF overigens vertegenwoordigd tijdens de werken van de *Organisation internationale de la francophonie* (OIF) in het kader van door de UNESCO gehouden raadplegingen over « *Les principes de régulation des plates-formes numériques* » (21 februari in Parijs), tijdens de « *grande audition sur la contribution de l’OIF au Pacte numérique mondial de l’ONU* » (17 maart online) en in de werkgroep die zich bezighoudt met het opstellen van een Franstalige bijdrage aan de « Gedragscode van de Verenigde Naties voor de integriteit van informatie op digitale platformen » (15 november in Parijs). Ze heeft tot slot, samen met de secretaris-generaal van de ACCF, op 14 november in Parijs deelgenomen aan de « *IXème journée des réseaux institutionnels de la Francophonie* » die in het teken stond van de tussentijdse evaluatie van de bijdrage van de OIF aan de verwezenlijking van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling nr. 16 van de Verenigde Naties.

HOOFDSTUK 4. OVERZICHT VAN DE BELANGRIJKE ARRESTEN DIE IN 2023 DOOR HET HOF ZIJN UITGESPROKEN

In 2023 heeft het Hof 178 arresten uitgesproken. Aan de belangrijkste arresten werd een persbericht en/of bericht op X gewijd. Het gaat om de volgende arresten (gevolgd door een korte samenvatting wanneer het arrest het voorwerp van een persbericht heeft uitgemaakt), die hier thematisch worden gegroepeerd.

1. COVID-19

ARREST NR. 26/2023 – De Vlaamse en Brusselse wetgeving tot invoering van de afzonderingsplicht en de contactopsporing in het kader van COVID-19 is grondwettig, behalve op twee punten

Tegen twee Vlaamse decreten van 10 juli 2020 en 18 december 2020 en een ordonnantie van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van 17 juli 2020 tot invoering van de afzonderingsplicht en de contactopsporing in het kader van COVID-19 werden verschillende beroepen tot vernietiging ingediend. Die normen voorzien in een verplichting tot afzondering en zelfafzondering, een controle op de naleving ervan en strafsancties voor de overtreders. Verder maken zij het mogelijk met de gemeenten persoonsgegevens uit te wisselen met betrekking tot de identiteit van degene die in afzondering moet gaan, waar hij dat doet en hoe lang.

Het Hof verwerpt de meeste kritieken. Het Hof vernietigt evenwel 1) de bepalingen van het decreet van 18 december 2020 die betrekking hebben op de gegevensverwerking, met handhaving van de gevolgen tot de inwerkingtreding van een regeling die voldoet aan de privacyregelgeving en uiterlijk tot en met 31 december 2023, en 2) de bepaling van hetzelfde decreet en de bewoordingen in de ordonnantie van 17 juli 2020 die verwijzen naar het begrip « hoogrisicogebied » respectievelijk « rode zone ».

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-026n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-026n-info.pdf>

ARREST NR. 33/2023 – Het Hof verwerpt de verscheidene beroepen tot vernietiging van de Pandemiewet

De Pandemiewet voorziet in een globaal kader voor de bestrijding van een epidemische noodsituatie. Tegen die wet werden meerdere beroepen tot vernietiging ingesteld. Nadat het Hof eerder al de vordering tot schorsing tegen de Pandemiewet verwierp, verwerpt het ook de verscheidene beroepen tot vernietiging. Aangezien de Pandemiewet het aan de Koning, de minister van Binnenlandse Zaken en de gouverneurs en de burgemeesters overlaat om concreet te bepalen welke « maatregelen van bestuurlijke politie » moeten worden genomen om de gevolgen van de epidemische noodsituatie voor de volksgezondheid te voorkomen of te beperken, controleert het Hof enkel de bepalingen van de wet en de machtigingen die zij toekent. Het Hof oordeelt dat de Pandemiewet verenigbaar is met de Grondwet. Het komt de Raad van State en de hoven en rechtbanken toe om *in concreto* na te gaan of een specifieke op grond van de wet genomen maatregel van bestuurlijke politie de bepalingen van de Grondwet naleeft.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-033n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-033n-info.pdf>

ARREST NR. 68/2023 – Het Hof verwerpt vrijwel volledig de beroepen tot vernietiging van de COVID Safe Ticket wetgeving, met uitzondering van de Vlaamse regeling voor residentiële opvang van kwetsbare personen

De federale overheid en verschillende deelstaten sloten op 14 juli 2021 een samenwerkingsakkoord over het gebruik van het COVID Safe Ticket dat op 27 september en 28 oktober 2021 werd gewijzigd. Dit samenwerkingsakkoord bevat de regels over het gebruik van het COVID Safe Ticket om toegang te verkrijgen tot bepaalde plaatsen of evenementen tijdens de COVID-19-pandemie. De deelstaten hebben vervolgens het COVID Safe Ticket ingevoerd.

Veertien beroepen zijn ingediend tegen de COVID Safe Ticket wetgeving. Het Hof verwerpt vrijwel volledig de kritiek van de verzoekende partijen. Wel stelt het Hof vast dat het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 29 oktober 2021 geen duidelijke criteria heeft uitgewerkt voor het optioneel inzetten van het COVID Safe Ticket in ziekenhuizen, woonzorgcentra, revalidatieziekenhuizen en voorzieningen voor personen met een handicap. Voor de bezoekers van voorzieningen voor residentiële opvang van kwetsbare personen was het dan ook onvoldoende voorzienbaar of het gebruik van het COVID Safe Ticket al dan niet verplicht was.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-068n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-068n-info.pdf>

ARRESTEN NR. 75/2023, 76/2023 EN 77/2023 – Het Hof verwerpt de beroepen tot vernietiging van de diverse wetgevingen inzake het COVID Safe Ticket

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-075n.pdf>

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-076n.pdf>

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-077n.pdf>

ARREST NR. 84/2023 – Met uitzondering van de machtiging verleend aan het Informatieveiligheidscomité om de mededeling van gegevens aan derden toe te staan, is de wetgeving over de verwerking van de COVID-19-vaccinatiegegevens grondwettig

Het samenwerkingsakkoord van 12 maart 2021 bepaalt dat de vaccinatiegegevens van de personen gevaccineerd tegen COVID-19 worden geregistreerd in de gegevensbank Vaccinnet. Iemand vordert de vernietiging van de wettelijke regelingen waarbij instemming wordt verleend met dat samenwerkingsakkoord. Volgens die persoon schendt het samenwerkingsakkoord het recht op eerbiediging van het privéleven, het recht op bescherming van persoonsgegevens en het beginsel van de niet-retroactiviteit van de wetten.

Het Hof verwerpt de meeste bezwaren van de verzoekende partij. Het Hof oordeelt dat alle specifieke doeleinden van de registratie in Vaccinnet rechtstreeks verband houden met de vaccinatiecampagne, dat zij voldoende precies zijn en dat zij zich beperken tot wat strikt noodzakelijk is. Volgens het Hof is de bewaringstermijn van de vaccinatiegegevens (minstens 30 jaar en maximaal tot aan het overlijden van de gevaccineerde persoon) evenredig met de doelstellingen. Het Hof vernietigt evenwel de bepaling waarbij het Informatieveiligheidscomité wordt gemachtigd om onder bepaalde

omstandigheden toe te staan dat vaccinatiegegevens geregistreerd in Vaccinnet worden meegedeeld aan derden.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-084n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-084n-info.pdf>

ARREST NR. 123/2023 – Het Hof verwerpt de beroepen tegen het decreet van 3 februari 2022 dat de Waalse wetgeving over de bestrijding van infectieziekten wijzigt

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-123n.pdf>

ARREST NR. 143/2023 – Het Hof verwerpt de beroepen tegen de ordonnantie van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van 7 april 2022 die het Verenigd College machtigt om bepaalde maatregelen te nemen teneinde de verspreiding van COVID-19 tegen te gaan

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-143n.pdf>

2. STRAFRECHT EN STRAFPROCESRECHT

ARREST NR. 36/2023 – Het Hof verwerpt het beroep tegen de wet die instemt met het Belgisch-Iraans verdrag, maar de slachtoffers van een veroordeelde moeten worden ingelicht over zijn overbrenging opdat een rechter de wettigheid ervan zou kunnen toetsen

In 2021 werd A. Assadi, een Iraans diplomaat, in België veroordeeld wegens een terroristisch misdrijf. Op 11 maart 2022 sloten België en Iran een verdrag inzake de overbrenging van veroordeelde personen. Tien personen en de « Conseil national de la Résistance iranienne » vorderen de vernietiging van de bepaling waarbij wordt ingestemd met dat verdrag, omdat het zou toelaten A. Assadi over te brengen naar Iran, waar hij onmiddellijk in vrijheid zou kunnen worden gesteld. O. Vandecasteele, een Belg die sinds februari 2022 in Iran wordt vastgehouden en die sindsdien werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van 40 jaar en 74 zweepslagen, komt tussen in de procedure om zich tegen die vordering te verzetten.

Bij zijn arrest nr. 163/2022 heeft het Hof de bestreden bepaling gedeeltelijk geschorst. Bij de beoordeling ten gronde, in het arrest nr. 36/2023, verwerpt het Hof het beroep tot vernietiging. Het Hof preciseert daarbij evenwel dat, in geval van de overbrenging van een veroordeelde, de Regering een concrete afweging moet maken van de beschermingsplicht ten aanzien van het recht op leven en het recht op menselijke waardigheid. Die afweging moet kunnen worden

onderworpen aan het toezicht van de rechtbank van eerste aanleg. Daarom dient de Regering, wanneer zij een beslissing tot overbrenging neemt, de slachtoffers van handelingen van de betrokken veroordeelde daarover in te lichten zodat zij die beslissing ook daadwerkelijk door de rechtbank van eerste aanleg op haar wettigheid kunnen laten toetsen.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-036n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-036n-info.pdf>

ARREST NR. 50/2023 – De beroepsprocedure tegen het bevel tot betalen van verkeersboetes is niet in strijd met het recht op een eerlijk proces

De Rechtbank van eerste aanleg van Limburg vraagt het Hof of de beroepsprocedure tegen het bevel tot betalen van een verkeersboete niet tot gevolg heeft dat personen een strafvordering tegen zichzelf moeten instellen, wat in strijd zou zijn met het recht op een eerlijk proces.

Het Hof stelt vast dat een persoon die een beroep instelt tegen het bevel tot betalen, geen strafvordering tegen zichzelf instelt maar enkel de strafvordering op gang brengt. Om proceseconomische redenen heeft de wetgever in 2021 verduidelijkt dat de rechtbank tijdens de beroepsprocedure de overtreding onmiddellijk beoordeelt en de zaak niet eerst moet terugsturen naar het openbaar ministerie.

Het Hof oordeelt dat deze regeling redelijk verantwoord is. Een bevel tot betalen vormt een vijfde aanmaning om een verkeersboete te betalen. Iemand die hiertegen een beroep instelt, kan niet verwachten dat de rechtbank de zaak vervolgens niet ten gronde kan beoordelen. Voorts kan die persoon zich beroepen op de waarborgen die voortvloeien uit het recht op een eerlijk proces en moet de rechtbank nagaan of het bewijs van het openbaar ministerie voldoet aan die waarborgen. Ook kan iemand te allen tijde afstand doen van het beroep.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-050n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-050n-info.pdf>

ARREST NR. 82/2023 – De verplichting voor de rechter om minstens een effectief gedeelte van acht dagen op te leggen indien hij het verval van recht tot sturen uitspreekt en uitstel wil verlenen, is grondwettig

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-082n.pdf>

ARREST NR. 114/2023 – Het Hof verwerpt het beroep tot vernietiging van het decreet dat de strafmaten voor inbreuken op de Dierenwelzijnswet in het Vlaamse Gewest verhoogt en uniformiseert

Het decreet van het Vlaamse Gewest van 4 februari 2022 voorziet in een verhoging en een gelijkschakeling van de strafmaten voor inbreuken op de Dierenwelzijnswet. Voor al die inbreuken bedraagt de strafmaat voortaan een gevangenisstraf van acht dagen tot vijf jaar en/of een geldboete van 52 euro tot 100 000 euro (te verhogen met opdecimen). Vier belangenverenigingen in sectoren die onder de Dierenwelzijnswet vallen en een erkende hondenkweekster vorderen de vernietiging van dat decreet.

Het Hof verwerpt het beroep tot vernietiging. Volgens het Hof schendt het decreet het rechtszekerheids- en evenredigheidsbeginsel niet. In het licht van het gewijzigd maatschappelijk normbesef over dierenwelzijn kon de decreetgever opteren voor een uniforme en verhoogde strafmaat voor inbreuken op de Dierenwelzijnswet. Verder vindt het Hof het bestreden decreet verenigbaar met de vrijheid van handel en nijverheid en met het vrij verkeer van goederen. Ten slotte stelt het Hof dat het bestreden decreet, voor zover de strafverzwaring ook van toepassing is bij inbreuken op het verbod om valse informatie te verspreiden of bedrieglijke publiciteit te voeren voor de verkoop van dieren, geenszins de vrijheid van meningsuiting schendt.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-114n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-114n-info.pdf>

ARREST NR. 161/2023 – Het is ongrondwettig dat het openbaar ministerie na uitvoerbaarverklaring van een bevel tot betalen voor een verkeersmisdrijf, de overtreder nog kan dagvaarden voor de strafrechter

Twee personen die ervan worden verdacht een of meerdere verkeersmisdrijven te hebben gepleegd, zijn door het openbaar ministerie gedagvaard voor een politierechtbank nadat het openbaar ministerie hen eerst overeenkomstig artikel 65/1 van de Wegverkeerswet een bevel tot betalen had gegeven. De politierechtbank vraagt of die bepaling het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie en het beginsel non bis in idem schendt in de interpretatie dat het openbaar ministerie na afgifte van een bevel tot betalen nog mag overgaan tot de dagvaarding.

Het Hof oordeelt dat die bepaling ongrondwettig is in zoverre zij niet erin voorziet dat de uitvoerbaarverklaring van het bevel tot betalen door het openbaar ministerie de strafvordering doet vervallen. In afwachting van het optreden van de wetgever, moet de rechter de vordering van het openbaar ministerie onontvankelijk verklaren indien hij vaststelt dat het openbaar ministerie heeft gedagvaard nadat het bevel tot betalen uitvoerbaar is verklaard. Het openbaar

ministerie is evenwel niet verplicht om het bevel tot betalen uitvoerbaar te verklaren indien de overtreder niet betaalt binnen de termijn en ook geen beroep instelt. Het openbaar ministerie kan er in dat geval ook voor kiezen om het bevel tot betalen niet uitvoerbaar te verklaren en de overtreder te dagvaarden voor de strafrechter.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-161n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-161n-info.pdf>

3. FISCAAL RECHT

ARREST NR. 46/2023 – Het is grondwettig dat een sportclub niet langer de gedeeltelijke vrijstelling van het doorstorten van de bedrijfsvoorheffing kan genieten wanneer een speler wordt verhuurd aan een andere sportclub

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-046n.pdf>

ARREST NR. 65/2023 – Om grondwettig te zijn, moet artikel 464, 1°, van het WIB 1992 zo worden geïnterpreteerd dat het de gemeenten niet verbiedt een belasting te heffen op de bruto-inkomsten uit vertoningen en vermakelijkheden

De steden Stavelot en Malmedy vorderen van de vennootschap « DDF1 » (thans in faillissement), die de Grand Prix van Spa-Francorchamps organiseerde, de betaling van een belasting op de inkomsten uit vertoningen en vermakelijkheden. Het Hof van Beroep te Bergen vraagt het Grondwettelijk Hof of artikel 464, 1°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (WIB 1992) de grondwettelijke fiscale autonomie van de gemeenten schendt in zoverre het die laatste verbiedt de bruto-inkomsten uit vertoningen die op hun grondgebied worden georganiseerd, te belasten.

Het Hof oordeelt dat artikel 464, 1°, van het WIB 1992, indien het op een dergelijke wijze wordt geïnterpreteerd, de fiscale bevoegdheid van de gemeenten meer beperkt dan noodzakelijk is. In die interpretatie schendt die bepaling artikel 170, § 4, tweede lid, van de Grondwet. Het Hof preciseert echter dat artikel 464, 1°, van WIB 1992 ook zo kan worden geïnterpreteerd dat het geen dergelijk verbod bevat. In die laatste interpretatie is artikel 464, 1°, van het WIB 1992 grondwettig.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-065n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-065n-info.pdf>

ARREST NR. 87/2023 – Het Hof verwerpt het beroep tegen de nieuwe btw-vrijstellingsregeling voor medische verzorging buiten het ziekenhuis

Verschillende gezondheidszorgbeoefenaars en hun beroepsverenigingen vorderen de vernietiging van de nieuwe btw-vrijstellingsregeling voor de medische verzorging die buiten een ziekenhuisopname wordt verstrekt. Volgens hen bepaalt de wetgeving niet of de medische verzorging door chiropractors en osteopaten van btw is vrijgesteld. Bovendien bekritisieren zij de btw-vrijstelling die de zorgverleners die niet het voorwerp van een wettelijk kader uitmaken, onder bepaalde voorwaarden genieten.

Het Hof merkt op dat de btw-vrijstelling automatisch wordt toegepast op de beoefenaars die zijn bedoeld in de wet van 10 mei 2015 (artsen, tandartsen, apothekers, kinesitherapeuten, verpleegkundigen, vroedvrouwen, hulpverleners-ambulanciers, klinisch psychologen, klinisch orthopedagogen en paramedische beroepen) en in de wet van 29 april 1999 (homeopaten, chiropractors, osteopaten en acupuncturisten). De zorgverleners die niet in die twee wetten worden beoogd, moeten aan twee grondvoorwaarden voldoen om de btw-vrijstelling te genieten : beschikken over een certificaat van een erkende instelling en de noodzakelijke kwalificaties hebben om kwaliteitsvolle medische verzorging te verlenen die soortgelijk is aan die van de beoefenaars bedoeld in de twee voormelde wetten. Volgens het Hof wordt de draagwijdte van de btw-vrijstelling dan ook voldoende afgebakend. Het Hof verwerpt het beroep.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-087n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-087n-info.pdf>

ARREST NR. 97/2023 – Het Hof verwerpt de vordering tot schorsing van de wet die een tijdelijke solidariteitsbijdrage oplegt aan ondernemingen in de raffinage-, aardolie- en aardgassector

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-097n.pdf>

ARREST NR. 111/2023 – Het Hof vernietigt, wegens schending van het beroepsgeheim van advocaten, aspecten van het Vlaamse decreet dat een meldingsplicht invoert met betrekking tot agressieve fiscale constructies

Het decreet van het Vlaamse Gewest van 26 juni 2020 voert, ter omzetting van een Europese richtlijn, een verplichting in voor intermediairs om agressieve grensoverschrijdende fiscale constructies te melden aan de bevoegde autoriteit. Tegen dat decreet worden twee beroepen tot vernietiging ingesteld.

Het Hof vernietigt de bepalingen van dat decreet 1) in zoverre het een advocaat-intermediair belet om zich te beroepen op het beroepsgeheim wat betreft de verplichting tot periodieke melding van marktklare constructies en 2) in zoverre

het een advocaat-intermediair verplicht om een andere intermediair die niet zijn cliënt is, te informeren. Het Hof verwerpt daarentegen de kritiek tegen de mogelijkheid voor de belastingplichtige om de advocaat-intermediair toe te staan om de meldingsplicht te vervullen. Ten slotte houdt het Hof de uitspraak aan over de andere bezwaren tegen het decreet van 26 juni 2020 in afwachting van het antwoord van het Hof van Justitie op verschillende prejudiciële vragen die het in een eerder arrest heeft gesteld.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-111n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-111n-info.pdf>

ARREST NR. 165/2023 – Het Hof verwerpt de beroepen tegen de wet van 28 maart 2022 die een taks op het vertrek van passagiers vanaf een Belgische luchthaven invoert

Bij de wet van 28 maart 2022 wordt een taks op het vertrek van passagiers vanaf een Belgische luchthaven ingevoerd. Het bedrag ervan (2 tot 10 euro per passagier) is het hoogst wanneer de eindbestemming op minder dan 500 km is gelegen, om aan te zetten tot het gebruik van minder vervuilende vervoermiddelen dan het vliegtuig. Er wordt in verschillende vrijstellingen voorzien, onder andere voor passagiers die via een Belgische luchthaven vliegen voor een tussenlanding of een aansluitende vlucht. Ryanair, de Belgische Federatie voor Luchtvaart en twee piloten van privévliegtoelagen vorderen de vernietiging van die taks.

Het Hof verwerpt de beroepen. Het oordeelt dat de federale wetgever wel degelijk bevoegd was om de bestreden taks aan te nemen. Het Hof is vervolgens van oordeel dat het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie en artikel 15 van het Verdrag van Chicago niet zijn geschonden. De vrijstelling voor transitpassagiers in het bijzonder wordt redelijk verantwoord door het doel van de wetgever om de concurrentiepositie van de Belgische luchthavens als knooppunt van het internationale luchtverkeer te vrijwaren. Ten slotte oordeelt het Hof dat de bestreden wet een billijk evenwicht tot stand brengt tussen de vrijheid van ondernemen en het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-165n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-165n-info.pdf>

4. ARBEIDSRECHT

ARREST NR. 8/2023 – De strafgerechten moeten, net als de arbeidsgerechten, aan het slachtoffer van een gewelddaad op het werk de forfaitaire vergoeding kunnen toekennen waarin de wet op het welzijn van werknemers voorziet

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-008n.pdf>

ARREST NR. 148/2023 – Om de opzeggingsvergoeding te berekenen voor een werknemer met een variabel loon, moet geen rekening worden gehouden, voor het gemiddelde loon van de laatste 12 maanden, met de maanden van tijdelijke werkloosheid wegens COVID-19

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-148n.pdf>

5. SOCIAAL RECHT

ARREST NR. 10/2023 – Het is ongrondwettig dat in de Duitstalige Gemeenschap in een nieuw samengesteld gezin alleen het alternerend gehuisveste kind geboren uit een vorige relatie van de moeder, recht geeft op de bijslag voor grote gezinnen

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-010n.pdf>

ARREST NR. 112/2023 – Het Hof vernietigt verschillende wijzigingen van het decretale kader met betrekking tot de Vlaamse sociale bescherming

Verschillende personen vorderen voor het Hof de vernietiging van een aantal bepalingen van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 18 juni 2021 dat het decreet van 18 mei 2018 over de Vlaamse sociale bescherming wijzigt.

Het Hof vernietigt allereerst de bepaling waarbij de verblijfsduurvoorwaarde wordt opgetrokken van vijf naar tien jaar en waarbij het voldoen aan de inburgeringsplicht als bijkomende voorwaarde wordt ingevoerd om het zorgbudget toegekend te krijgen. Het Hof vernietigt verder de bepaling waarbij een verblijfsduurvoorwaarde van vijf jaar en het voldoen aan de inburgeringsplicht als voorwaarden worden ingevoerd om de sociaal gecorrigeerde zorgpremie toegekend te krijgen. Volgens het Hof verminderen die voorwaarden het recht op sociale zekerheid op een aanzienlijke wijze, zonder dat daarvoor een redelijke verantwoording bestaat.

Het Hof vernietigt tevens de regeling inzake de vrijstelling van de dossiertaks voor het instellen van een administratief beroep, in zoverre zij sommige categorieën van personen die recht hebben op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering volledig vrijstelt van de dossiertaks terwijl zij de andere categorieën slechts gedeeltelijk vrijstelt. Het Hof oordeelt dat de dossiertaks volledig moet worden terugbetaald wanneer de arbeidsrechtbank oordeelt dat het administratief beroep ten onrechte als ongegrond werd afgewezen. Volgens het Hof zijn die regelingen discriminerend.

Het Hof verwerpt het beroep voor het overige.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-112n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-112n-info.pdf>

ARREST NR. 157/2023 – De niet-indexering van de renten die aan een werknemer van de overheidssector worden toegekend voor een blijvende arbeidsongeschiktheid van minder dan 16 % ingevolge een arbeidsongeval, is niet strijdig met artikel 23 van de Grondwet

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-157n.pdf>

ARREST NR. 171/2023 – De wetsbepaling die bepaalt dat het bedrag van de werkloosheidsuitkering kan verschillen naargelang de werkloze alleen woont of samenwoont met een andere persoon, is grondwettig

Een bepaling van de besluitwet van 28 december 1944 « betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders » machtigt de Koning ertoe verschillende bedragen van de werkloosheidsuitkeringen vast te stellen naargelang een werkloze alleen woont of samenwoont met een andere persoon. In het kader van een geschil tussen twee werklozen en de RVA vraagt het Arbeidshof te Luik aan het Hof of die bepaling bestaanbaar is met het beginsel van gelijkheid en met het recht op de eerbiediging van het privé- en gezinsleven, in zoverre zij tot gevolg heeft dat de samenwonende werklozen lagere uitkeringen ontvangen dan de alleenstaande werklozen.

Het Hof oordeelt dat het verschil in behandeling redelijk verantwoord is door het doel van de wetgever om rekening te houden met het feit dat er verschillende behoeften en lasten bestaan voor de werklozen naargelang van de gezinssamenstelling. Bovendien brengt de machtiging aan de Koning op zich geen onevenredige gevolgen teweeg voor de werklozen, aangezien de wetgever, door het criterium van de gezinssamenstelling aan te wenden, de evenredigheid heeft willen waarborgen tussen het bedrag van de ontvangen uitkering en de behoeften van de gerechtigden, rekening houdend met de verschillende samenlevingsvormen.

Volgens het Hof staat het voor het overige aan het Arbeidshof om na te gaan of het feit dat door de Koning concreet wordt bepaald hoe de uitkering van de samenwonende werkloze moet worden berekend, bestaanbaar is met het beginsel van gelijkheid en met het recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-171n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-171n-info.pdf>

ARREST NR. 172/2023 – Het is discriminerend dat in Brussel de vermindering van de kinderbijslag met 10 euro van toepassing is op de kinderen die zijn overgegaan naar de nieuwe - minder gunstige - kinderbijslagregeling bij een wijziging van bijslagtrekkende

In Brussel bepaalt een ordonnantie van 25 april 2019 dat bij de inwerkingtreding ervan op 1 januari 2020 de bijslagtrekkenden van de kinderbijslag het bedrag blijven ontvangen berekend op basis van de vroegere regeling als het hoger is dan het bedrag vastgesteld bij de ordonnantie. Wanneer de bijslagtrekkende later wijzigt, is evenwel het bedrag vastgesteld bij de ordonnantie van toepassing. Bovendien geldt een vermindering van het basisbedrag van de kinderbijslag met 10 euro tot en met 31 december 2025 voor de kinderen die zijn geboren vóór 1 januari 2020.

Aan het Hof wordt een vraag gesteld over het feit dat die vermindering met 10 euro niet alleen van toepassing is op de kinderen die vanaf 1 januari 2020 zijn overgegaan naar de nieuwe regeling (omdat die voor hen gunstiger is dan de vroegere regeling), maar ook op de kinderen die zijn overgegaan naar de nieuwe regeling ingevolge een wijziging van bijslagtrekkende en voor wie de nieuwe regeling minder gunstig is. Volgens het Hof is het niet redelijk verantwoord dat de vermindering met 10 euro ook voor die kinderen geldt, aangezien ze reeds een vermindering van hun kinderbijslagbedrag ondergaan wegens hun overgang naar de nieuwe regeling.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-172n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-172n-info.pdf>

6. VERKIEZINGEN

ARREST NR. 116/2023 – De wet tot uitbreiding van het stemrecht voor de verkiezingen voor het Europees Parlement tot 16- en 17-jarigen is ongrondwettig, in zoverre zij de uitoefening van dat stemrecht afhankelijk maakt van een voorafgaande registratieplicht

De wet van 1 juni 2022 voert voor de 16- en 17-jarigen de mogelijkheid in om te stemmen voor de verkiezing van de in België te verkiezen leden van het Europees Parlement. Om te kunnen stemmen moeten die jongeren evenwel vragen om op de kiezerslijst te worden ingeschreven. Een meerderjarige Belg die zich beroept op zijn hoedanigheid van kiezer vordert de vernietiging van die wet.

Het Hof is van oordeel dat de wetgever, in het licht van de doelstelling van democratische vernieuwing en binnen de grenzen van zijn beoordelingsbevoegdheid het stemrecht voor die verkiezingen kon uitbreiden tot 16- en 17-jarigen. Volgens het Hof is het evenwel niet redelijk verantwoord om voor de 16- en 17-jarige Belgen de uitoefening van dat stemrecht afhankelijk te maken van de vereiste om een aanvraag in te dienen om ingeschreven te worden op de kiezerslijst. Het Hof vernietigt bijgevolg de wet van 1 juni 2022 in zoverre zij in een dergelijke verplichting voorziet. Het verwerpt het beroep voor het overige.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-116n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-116n-info.pdf>

7. BESTUURSRECHT EN BESTUURSPROCESRECHT

ARREST NR. 39/2023 – De mogelijkheid in het Vlaamse Bestuursdecreet om een aanvraag tot openbaarmaking van interne communicatie af te wijzen, is niet ongrondwettig

Het Vlaamse decreet van 2 juli 2021 voert in het Vlaamse Bestuursdecreet een nieuwe uitzonderingsgrond in die toelaat een aanvraag tot de openbaarheid van bestuursdocumenten die betrekking heeft op interne communicatie, te weigeren. Vijf beroepen zijn ingesteld bij het Hof tegen de nieuwe uitzonderingsgrond. De verzoekende partijen zijn van oordeel dat de nieuwe uitzonderingsgrond in strijd is met het recht op toegang tot bestuursdocumenten, het gelijkheidsbeginsel, de rechtsbescherming en de rechten van verdediging.

Het Hof verwerpt de beroepen. Het Hof benadrukt dat de overheidsinstanties bij een aanvraag tot openbaarmaking van interne communicatie steeds het belang van een vertrouwelijk intern besluitvormingsproces moeten afwegen tegen het

belang van de openbaarmaking van bestuursdocumenten. De nieuwe uitzonderingsgrond kan niet systematisch worden aangevoerd en niet automatisch worden toegepast. Voorts kan de aanvrager tegen een beslissing van de overheidsinstantie, of het uitblijven ervan, een beroep instellen bij de bevoegde beroepsinstantie. In laatste instantie moeten de bevoegde rechtscolleges erop toezien dat de overheidsinstanties niet oneigenlijk gebruik maken van de uitzonderingsgrond.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-039n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-039n-info.pdf>

ARREST NR. 59/2023 – De invoering door de Vlaamse decreetgever van de relativiteitseis en de attentieplicht in het bestuursprocesrecht schendt het recht op toegang tot de rechter en het recht op bescherming van een gezond leefmilieu

Verschillende personen en verenigingen vorderen voor het Hof de vernietiging van artikel 6 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 21 mei 2021. Volgens die bepaling kan de schending van een norm of algemeen rechtsbeginsel enkel tot de vernietiging van de aangevochten bestuurshandeling leiden indien de partij die de schending aanvoert, (1) door de ingeroepen onwettigheid wordt benadeeld (de zgn. « belangenschade »), (2) als de norm of het algemeen rechtsbeginsel waarvan de schending wordt aangevoerd strekt tot de bescherming van de belangen van die partij (de zgn. « relativiteitseis ») én (3) als die partij niet kennelijk heeft verzuimd die onwettigheid aan te voeren op het eerste nuttige ogenblik tijdens de bestuurlijke procedure (de zgn. « attentieplicht »). Het Hof toetst die drie voorwaarden aan het recht op toegang tot de rechter en het recht op bescherming van een gezond leefmilieu. Het Hof oordeelt dat de voorwaarde van de belangenschade die toets kan doorstaan, maar dat dat niet het geval is voor de relativiteitseis en de attentieplicht. Het vernietigt bijgevolg die laatste twee voorwaarden.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-059n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-059n-info.pdf>

ARREST NR. 140/2023 – Het is ongrondwettig dat de beroepstermijn voor derde-belanghebbenden tegen een beslissing waarbij een constructie al dan niet wordt geregistreerd als « vergund geacht » een aanvang neemt de dag na de registratie

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-140n.pdf>

8. LOKALE GELOOFSGEMEENSCHAPPEN

ARREST NR. 113/2023 – Het Vlaamse decreet over de erkenning van lokale geloofsgemeenschappen is met uitzondering van de bepalingen die buitenlandse financiering en ondersteuning beperken, grondwettig

Een Vlaams decreet van 22 oktober 2021 voert een nieuw erkennings-, toezichts- en sanctiekader in voor lokale geloofsgemeenschappen. Vier vzw's en de provincie Antwerpen vorderen de gehele respectievelijk gedeeltelijke vernietiging van dat decreet. Het Hof verwerpt de grondwettigheidsbezwaren tegen de meeste bepalingen. Dat geldt evenwel niet voor de bepalingen van het decreet op grond waarvan de lokale geloofsgemeenschap en het bestuur van de eredienst geen buitenlandse financiering of ondersteuning mogen ontvangen die afbreuk doet aan hun onafhankelijkheid en geen bedienaars van de eredienst of vervangers mogen hebben die rechtstreeks of onrechtstreeks bezoldigd zijn door een buitenlandse overheid. Volgens het Hof zijn die bepalingen strijdig met de vrijheid van godsdienst en eredienst, zodat zij worden vernietigd.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-113n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-113n-info.pdf>

9. FAMILIERECHT

ARREST NR. 56/2023 – Wanneer de gehuwde draagmoeder en haar echtgenoot bij een draagmoederschap geen wensouderschap hebben ten aanzien van het kind, moet het vermoeden van vaderschap van de echtgenoot kunnen worden betwist

Twee mannen die een koppel vormen, doen een beroep op een draagmoederschap. Het kind wordt verwekt door de bevruchting van eicellen van een anonieme donor met de zaadcellen van een van hen. Aangezien de draagmoeder gehuwd is, wordt haar echtgenoot wettelijk vermoed de vader van het kind te zijn. De biologische vader treedt in rechte om het vaderschap van de echtgenoot van de draagmoeder te betwisten en om zijn eigen vaderschap te laten vaststellen. Volgens de rechtbank is die vordering niet ontvankelijk omdat de rechtbank van oordeel is dat de echtgenoot toestemming heeft gegeven tot kunstmatige inseminatie van zijn echtgenote (artikel 318, § 4, van het oud Burgerlijk Wetboek). De rechtbank vraagt het Hof of die bepaling grondwettig is. Het Hof beperkt zijn onderzoek tot die vraag, zonder zich uit te spreken over het draagmoederschap als zodanig. Het Hof besluit dat artikel 318, § 4, van het oud Burgerlijk Wetboek, om grondwettig te zijn, zo moet worden geïnterpreteerd dat

het vermoeden van vaderschap van de echtgenoot kan worden betwist bij een draagmoederschap door een gehuwde vrouw, wanneer zij en haar echtgenoot geen wensouderschap ten aanzien van het kind hebben. Dit laatste punt moet door de rechtbank in elk concreet geval worden nagegaan.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-056n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-056n-info.pdf>

ARREST NR. 89/2023 – Het is grondwettig dat de naam van het minderjarige kind slechts gewijzigd kan worden met instemming van beide ouders, wanneer de afstamming van de ene ouder wordt vastgesteld na de afstamming van de andere ouder

De biologische vaders van twee minderjarige kinderen treden elk in rechte op om hun vaderschap te laten vaststellen. De Rechtbank willigt die vorderingen in. In de twee zaken vraagt de biologische vader ook dat de naam van het kind, welke die van de moeder is, wordt gewijzigd, wat de moeder weigert. De Rechtbank merkt op dat de vaststelling van een tweede afstammingsband na de eerste geen wijziging van de naam van het kind met zich meebrengt, tenzij de ouders het daarover eens zijn. De Rechtbank vraagt aan het Hof of die regel grondwettig is.

Het Hof oordeelt dat het, rekening houdend met het belang van het kind en het sociale nut van de onveranderlijkheid van de naam, verantwoord is dat de naam van het kind slechts gewijzigd kan worden met instemming van beide ouders, wanneer de afstamming van moederszijde en die van vaderszijde achtereenvolgens zijn vastgesteld. Bovendien acht het Hof het verschil in behandeling niet discriminerend naargelang de afstamming van vaderszijde wordt vastgesteld na de afstamming van moederszijde (bij gebrek aan overeenstemming tussen de ouders behoudt het kind de naam van de moeder) of de afstamming van vaderszijde wordt gewijzigd naar aanleiding van een vordering tot betwisting van en tot onderzoek naar het vaderschap (bij gebrek aan overeenstemming tussen de ouders draagt het kind als nieuwe naam de dubbele naam).

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-089n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-089n-info.pdf>

10. HULPVERLENING AAN DE JEUGD EN JEUGDBESCHERMING

ARREST NR. 153/2023 – De beslissing van het openbaar ministerie om, bij dringende noodzakelijkheid, een kind buiten zijn leefomgeving te plaatsen, moet ten laatste aflopen op het einde van de eerste dag volgend op die waarop de maatregel is genomen

Het decreet van de Franse Gemeenschap van 23 juni 2022 bepaalt dat bij dringende noodzakelijkheid, het openbaar ministerie een kind tijdelijk buiten zijn leefomgeving kan plaatsen wanneer dat kind ernstig gevaar loopt. De maatregel duurt tot het einde van de daaropvolgende werkdag. De « Ordre des barreaux francophones et germanophone » vordert de vernietiging van die maatregel.

Het Hof oordeelt dat het grondwettig is dat een dergelijke plaatsingsmaatregel kan worden genomen door het openbaar ministerie, en niet door een rechter. De bedoeling van de decreetgever om de aangelegenheid van hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming te « dejudicialiseren » terwijl de administratieve wachtdienst niet de hele periode omvat waarin het openbaar ministerie de plaatsingsmaatregel kan nemen, verantwoordt echter niet dat die maatregel duurt tot het einde van de eerste werkdag volgend op de aanneming ervan. Het Hof vernietigt dan ook het woorddeel « werk » in de bestreden bepalingen, zodat de plaatsingsmaatregel uiterlijk op het einde van de eerste dag volgend op die waarop de maatregel is genomen, afloopt.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-153n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-153n-info.pdf>

11. BESCHERMING VAN GEESTESZIEKEN

ARREST NR. 6/2023 – De wet op de bescherming van geesteszieken is niet discriminerend in zoverre zij niet uitsluit dat een persoon met een ernstige alcohol-, toxicologische of medicijnverslaving als geesteszieke kan worden beschouwd

De procureur des Konings van Namen vraagt aan de Vrederechter om de opneming ter observatie van een persoon in een psychiatrische instelling te bevestigen. Volgens de Vrederechter kunnen personen met een alcohol-, toxicologische of medicijnverslaving nooit als geesteszieken worden beschouwd en kunnen zij dus nooit ter observatie worden opgenomen. Hij vraagt aan het Hof of het verschil in behandeling tussen die personen en de geesteszieke personen discriminerend is.

Het Hof stelt vast dat de toepasselijke wet niet uitsluit dat een persoon met een ernstige alcohol-, toxicologische of medicijnverslaving als geesteszieke kan

worden beschouwd en ter observatie in een psychiatrische instelling kan worden opgenomen. Dat moet in elk concreet geval door de rechter worden beoordeeld. Het Hof besluit hieruit dat het verschil in behandeling onbestaande is.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-006n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-006n-info.pdf>

12. NATIONALITEITSRECHT, VREEMDELINGENRECHT EN INBURGERINGSTRAJECT

ARREST NR. 12/2023 – Een minderjarige die de Belgische nationaliteit verliest wegens verbreking van de afstammingsband met een Belgische ouder, moet de rechter kunnen verzoeken dat verlies ongedaan te maken bij buitensporige gevolgen

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-012n.pdf>

ARREST NR. 13/2023 – De termijn van verzet tegen een bij verstek gewezen beslissing tot vervallenverklaring van de nationaliteit, die acht dagen bedraagt vanaf de bekendmaking van de beslissing in twee kranten en in het Belgisch Staatsblad, is ongrondwettig

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-013n.pdf>

ARREST NR. 53/2023 – De onmogelijkheid voor vreemdelingen die analfabeet zijn om aan te tonen dat zij niet de schriftelijke taalkennis kunnen verwerven vereist voor het verkrijgen van de Belgische nationaliteit, is ongrondwettig

Het Hof moet twee prejudiciële vragen beantwoorden over de gelijke behandeling van vreemdelingen die een verklaring tot het verkrijgen van de Belgische nationaliteit wensen af te leggen, naar gelang zij al dan niet analfabeet zijn. Ook vreemdelingen die analfabeet zijn, moeten beschikken over een taalkennis van niveau A2 om de Belgische nationaliteit te verkrijgen. Dat vereiste geldt niet alleen voor de mondelinge, maar ook voor de schriftelijke kennis van de taal.

Het Hof oordeelt dat zo'n schriftelijk taalvereiste het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie schendt. Voor een bepaalde groep van volwassen analfabeten kan het immers, als gevolg van een gebrek aan taalkundige basiscompetenties en -inzichten, niet haalbaar zijn om een schriftelijke taalkennis van niveau A2 te verwerven. De wetgever moet die ongrondwettigheid herstellen. In afwachting daarvan moet de rechter die de prejudiciële vragen heeft gesteld, in voorkomend

geval met de bijstand van een deskundige, beoordelen of de betrokken vreemdelingen al dan niet in staat zijn om niveau A2 in het geheel te bereiken.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-053n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-053n-info.pdf>

ARREST NR. 115/2023 – Het is ongrondwettig dat de verplichte inburgeraars worden uitgesloten van de vrijstellingen, verminderingen en terugbetaling van het inschrijvingsgeld voor het vormingspakket Nederlands tweede taal

Het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 24 juni 2022 bepaalt nieuwe regels over het vormingspakket Nederlands tweede taal (NT2) van het inburgeringstraject. Het voert voor bepaalde vormingscentra de verplichting in om een gestandaardiseerde taalttest te organiseren en voorziet in een inschrijvingsgeld voor die opleiding, met mogelijkheid van vrijstelling, vermindering of terugbetaling ervan. Verschillende organisaties en de voorzitter van een vakvereniging vragen de vernietiging van een aantal bepalingen.

Het Hof oordeelt dat de verplichting tot organisatie van de taalttest en de verplichting om uitsluitend aan de geslaagden voor die test een certificaat af te geven, geen inbreuk op de actieve vrijheid van onderwijs vormen. Hoewel het Hof in beginsel ook geen probleem heeft met de afschaffing van een vrijstelling, vermindering of terugbetaling, is het evenwel discriminerend die modaliteiten af te schaffen voor de meerderjarige verplichte inburgeraars, terwijl de vrijwillige inburgeraars en andere cursisten wel nog die sociale correcties kunnen genieten. Het Hof wijst er in dat verband op dat zowel de verplichte als de vrijwillige inburgeraars zich in een preciaire sociaaleconomische situatie kunnen bevinden. Het verschil in behandeling tussen die twee categorieën van personen is dan ook niet redelijk verantwoord, en dit des te minder nu hieruit een indirecte discriminatie op grond van nationaliteit voortvloeit, gelet op het feit dat een veel hoger percentage van vreemdelingen ertoe gehouden is een integratietraject te volgen. De betrokken artikelen worden bijgevolg vernietigd.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-115n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-115n-info.pdf>

13. ENERGIE EN WATER

ARREST NR. 63/2023 – De toekenning van een uitgebreide machtiging aan de Waalse Regering om bij crisissituaties de getroffen residentiële afnemers het recht op energie te waarborgen, mits de wetgever de maatregelen bekrachtigt, is grondwettig

Naar aanleiding van de overstromingen van juli 2021 heeft de Waalse decreetgever aan de Waalse Regering een uitgebreide machtiging verleend om de getroffen residentiële afnemers het recht op energie te waarborgen in het kader van toekomstige crisissen (decreet van 3 februari 2022). De vzw « Federatie van de Belgische Elektriciteits- en Gasbedrijven » (FEBEG) vordert de vernietiging van die machtiging.

Het Hof merkt op dat het bestreden decreet valt onder het recht op behoorlijke huisvesting bedoeld in artikel 23 van de Grondwet. Dit houdt in dat de decreetgever het onderwerp moet bepalen van de maatregelen die de Regering op grond van de machtiging mag nemen. De decreetgever kan de Regering evenwel ertoe machtigen zelf de te nemen maatregelen te bepalen wanneer de inachtneming van de parlementaire procedure hem niet in staat zou stellen een doelstelling van algemeen belang te verwezenlijken, op voorwaarde dat de decreetgever de maatregelen binnen een korte termijn bekrachtigt. Daarnaast kan die machtiging worden verleend vooruitlopend op uitzonderlijke omstandigheden, op voorwaarde dat de decreetgever op voorhand die omstandigheden nauwkeurig heeft gedefinieerd en dat de machtiging strikt is beperkt tot de maatregelen die noodzakelijk zijn om het hoofd te bieden aan die uitzonderlijke omstandigheden. Het Hof oordeelt dat het bestreden decreet voldoet aan die voorwaarden en verwerpt derhalve het beroep.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-063n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-063n-info.pdf>

ARREST NR. 102/2023 – Het Hof verwerpt het beroep tegen het Waalse decreet over de verwerking van water dat wordt afgevoerd om een groeve of een mijn in droge toestand te exploiteren (bemalingswater)

In 2021 nam de Waalse decreetgever een decreet aan over de verwerking van bemalingswater, dit is water dat wordt afgevoerd om een groeve of een mijn in droge toestand te exploiteren. De verwerking bestaat erin een gedeelte van het bemalingswater te recupereren, te behandelen en af te voeren naar het openbaar distributienet. Het decreet heeft ook tot doel de regeling inzake financiële bijdragen van de voornaamste betrokkenen van de watersector te

verduidelijken en aan te vullen. De abdij van Rochefort vordert de vernietiging van verschillende bepalingen van het decreet.

Het Hof verwerpt het beroep. Wat de belastingen op waterwinning betreft, oordeelt het Hof dat de gunstigere regeling voor de steengroeven niet discriminerend is en geen staatssteun vormt. Het Hof oordeelt verder dat de overgangsbepaling die van toepassing is op de vergunningen voor projecten voor verwerking van bemalingswater die zijn verleend vóór de inwerkingtreding van het decreet, grondwettig is.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-102n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-102n-info.pdf>

ARREST NR. 105/2023 – De wijzigingen van de regels inzake de organisatie van de Brusselse elektriciteitsmarkt doen geen afbreuk aan de bevoegdheden en de onafhankelijkheid van de Brusselse regulerende instantie voor energie (BRUGEL)

De Brusselse regulerende instantie voor energie, BRUGEL, verzoekt het Hof om verschillende bepalingen te vernietigen van de Brusselse ordonnantie van 17 maart 2022, die de wetgeving over de organisatie van de elektriciteits- en gasmarkt wijzigt. Volgens BRUGEL zou die ordonnantie afbreuk doen aan zijn onafhankelijkheid en aan de bevoegdheden die hem bij de richtlijn (EU) 2019/944 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit worden toegekend.

BRUGEL bekritiseert de verplichting die de ordonnantie hem oplegt om de tariefmethodologie zo uit te werken dat aan de distributienetbeheerder een voldoende stabiel rendement wordt gewaarborgd. Volgens het Hof beperkt die maatregel de mogelijkheid van BRUGEL om de tariefmethodologie te kiezen niet op een zodanige wijze dat hij afbreuk doet aan zijn onafhankelijkheid en aan zijn exclusieve tariefbevoegdheid. BRUGEL betwist daarnaast ook dat de bestreden ordonnantie hem niet de mogelijkheid biedt te eisen dat het ontwerp van ontwikkelingsplan van de netbeheerder wordt gewijzigd en dat zij hem niet de bevoegdheid verleent om dat plan goed te keuren. Het Hof merkt evenwel op dat de richtlijn (EU) 2019/944 de Brusselse ordonnantiegever niet verplicht om dergelijke bevoegdheden aan BRUGEL toe te wijzen. Het Hof verwerpt dus het beroep tot vernietiging.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-105n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-105n-info.pdf>

ARREST NR. 129/2023 – Het Hof verwerpt het beroep tot vernietiging van het Vlaamse decreet dat de uitrol en het beheer van digitale watermeters regelt
Een Vlaams decreet van 15 juli 2022 regelt de uitrol en het beheer van digitale watermeters. Vijf natuurlijke personen vorderen de gedeeltelijke vernietiging van dat decreet omdat het de abonnees blootstelt aan de elektromagnetische straling van de draadloze digitale watermeter. Het decreet verplicht de installatie van digitale watermeters terwijl er alleen draadloze digitale watermeters beschikbaar zijn. Volgens het Hof schendt het decreet het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu niet. Het Hof preciseert wel, op grond van de machtiging die het decreet geeft, dat de Vlaamse Regering ertoe is gehouden om, van zodra watermeters beschikbaar zouden zijn die via bekabeling communiceren, te voorzien in een recht voor de abonnees om te kiezen voor de plaatsing van een dergelijke digitale watermeter. Onder voorbehoud van die precisering, verwerpt het Hof het beroep.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-129n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-129n-info.pdf>

ARREST NR. 134/2023 – Het Hof verwerpt het beroep tegen de Brusselse ordonnantie van 17 maart 2022 die de regeling over slimme elektriciteits- en gasmeters wijzigt

De ordonnantie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest van 17 maart 2022 wijzigt de bepalingen over slimme elektriciteits- en gasmeters. Wanneer in de plaatsing van een slimme meter wordt voorzien, is de gebruiker in beginsel verplicht die te aanvaarden. De Brusselse Regering kan evenwel in een uitzondering op die verplichting voorzien voor de personen voor wie een blootstelling aan elektromagnetische velden voortgebracht door een slimme meter een naar behoren geobjectiveerd gezondheidsrisico vormt. Twee verenigingen en drie particulieren vorderen de vernietiging van die bepalingen. Het Hof verwerpt het beroep. De Brusselse wetgever heeft rekening gehouden met het arrest nr. 162/2020, waarbij het Hof heeft geoordeeld dat het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu vereist dat een afdoende regeling in het leven wordt geroepen die elektrogevoelige personen beschermt. Volgens het Hof zijn de bestreden bepalingen niet discriminerend en schenden zij het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu niet.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-134n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-134n-info.pdf>

ARREST NR. 166/2023 – Het gebrek aan een specifieke premie voor gezinnen die verwarmen met elektriciteit, in het kader van de aan gezinnen toegekende federale steunmaatregelen om het hoofd te bieden aan de stijgende energiekosten, is niet discriminerend

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-166n.pdf>

14. HUISVESTING

ARREST NR. 92/2023 – Het Hof vernietigt meerdere bepalingen van het Vlaamse decreet van 9 juli 2021 die het sociaal huurstelsel wijzigen

Het Vlaamse decreet van 9 juli 2021 « houdende wijziging van diverse decreten met betrekking tot wonen » hervormt onder meer het sociale huurstelsel. Acht vzw's vorderen de gedeeltelijke vernietiging van dat decreet. Zij voeren verschillende grieven aan tegen een aantal aspecten van de hervorming. Het Hof acht verschillende grieven gegrond. Het Hof vernietigt vooreerst de maatregel waarbij sociale woonbeleidsconvenanten (die voor de realisatie van sociale woningen recht geven op financiering door het Vlaamse Gewest) enkel kunnen worden afgesloten in gemeenten waar het aantal gerealiseerde en de geplande sociale huurwoningen, ten opzichte van het aantal huishoudens in de gemeente, niet meer bedraagt dan 15 %. Verder acht het Hof het ongrondwettig dat de huurder, van wie de huurovereenkomst door een rechterlijke tussenkomst is beëindigd wegens ernstige overlast of ernstige verwaarlozing van de sociale woning, zich drie jaar niet meer opnieuw kan inschrijven op de wachtlijst. Tot slot vernietigt het Hof een aantal bepalingen die betrekking hebben op de gegevensverwerking, omdat geen advies is gevraagd aan een daartoe bevoegde toezichthoudende autoriteit. Die regeling wordt wel gehandhaafd tot de inwerkingtreding van een regeling die voldoet aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming en uiterlijk tot en met 31 december 2023. De grieven met betrekking tot andere maatregelen werden verworpen. De verhoging van de taalkennisvereiste voor huurders van een sociale woning en de verplichting voor de huurder om zich in te schrijven bij de VDAB worden grondwettig beoordeeld.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-092n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-092n-info.pdf>

ARREST NR. 147/2023 – Het Hof verwerpt het beroep tegen het Waalse decreet dat de uitvoering van vonnissen tot uithuiszetting heeft opgeschort van 1 november 2022 tot 15 maart 2023

Het decreet van het Waalse Gewest van 22 december 2022 heeft de uitvoering van gerechtelijke en administratieve beslissingen tot uithuiszetting opgeschort

van 1 november 2022 tot 15 maart 2023. Een vereniging die de belangen van eigenaars verdedigt en verschillende betrokken verhuurders verzoeken het Hof die maatregel te vernietigen.

Volgens het Hof mocht de Waalse decreetgever de bestreden maatregel nemen in het kader van zijn bevoegdheid inzake huisvesting. Een tijdelijk uitstel, in uitzonderlijke omstandigheden, van de uitvoering van vonnissen tot uithuiszetting doet geen afbreuk aan het grondbeginsel volgens hetwelk de vonnissen alleen kunnen worden gewijzigd na de aanwending van een rechtsmiddel. Het Hof oordeelt tevens dat de bestreden maatregel in een uitzonderlijke context (crisis van de energieprijzen en zeer sterke inflatie) verantwoord is door het doel dat erin bestaat de meest kwetsbare personen te beschermen tegen het verlies van hun huisvesting gedurende de koudste maanden van het jaar. De huurprijzen of een overeenstemmende vergoeding blijven overigens gedurende de opschorting verschuldigd. Ten slotte zal het aan de gewone rechter toekomen om te bepalen of, rekening houdend met de specifieke omstandigheden van elk geval, aan de eigenaar een vergoeding moet worden toegekend op grond van het beginsel van de gelijkheid van de burgers voor de openbare lasten.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-147n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-147n-info.pdf>

15. GEZONDHEID

ARREST NR. 177/2023 – Het Hof verwerpt het beroep tegen twee wetten die een nieuwe procedure invoeren voor het vaststellen van de quota voor artsen en tandartsen en die de quota bepalen voor artsen voor 2028 en voor tandartsen voor 2027

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-177n.pdf>

16. ONDERWIJS

ARREST NR. 85/2023 – Het decreet van de Franse Gemeenschap van 17 juni 2021, dat territoriale polen creëert om de inclusie van leerlingen met specifieke behoeften in het gewoon onderwijs te versterken, is op twee punten discriminerend

Bij het decreet van de Franse Gemeenschap van 17 juni 2021 worden lokale structuren (“territoriale polen”) opgericht om de inclusie van leerlingen met specifieke behoeften in het gewoon onderwijs te versterken. De koepelvereniging van het katholiek onderwijs SeGEC en de vzw « Inclusion » vorderen de vernietiging van verschillende bepalingen van dat decreet.

Het Hof is van oordeel dat het niet redelijk verantwoord is dat de territoriale polen die onder de verantwoordelijkheid zijn geplaatst van een « hoofdschool » die tot het door de Franse Gemeenschap georganiseerde onderwijs behoort, met betrekking tot hun werking een aanzienlijkere financiering genieten dan de territoriale polen waarvan de hoofdschool behoort tot een ander onderwijsnet. Het Hof is eveneens van oordeel dat het discriminerend is dat de territoriale polen een aanzienlijkere financiering krijgen voor leerlingen met een sensomotorische handicap, ten nadele van leerlingen met een verstandelijke handicap. Het Hof vernietigt dus de betrokken bepalingen van het decreet van 17 juni 2021. Het handhaaft evenwel de gevolgen ervan tot het einde van het schooljaar 2025-2026, om de decreetgever de tijd te laten om nieuwe bepalingen aan te nemen.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-085n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-085n-info.pdf>

17. ECONOMISCH RECHT EN VERZEKERINGSRECHT

ARREST NR. 86/2023 – De wetsbepaling die droogteschade aan een woning beschouwt als schade veroorzaakt door een aardverschuiving of een grondverzakking waartegen de brandverzekeraar dekking moet verlenen, is grondwettig

Verschillende verzekeraars en Assuralia verzoeken het Hof om artikel 2 van de wet van 29 oktober 2021 te vernietigen, in hoofdzaak wegens de terugwerkende kracht ervan. Die bepaling verduidelijkt dat een inkrimping van de bodem als gevolg van droogte een aardverschuiving of een grondverzakking vormt in de zin van artikel 124, § 1, d), van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen die de brandverzekeraar moet dekken.

Het Hof verwerpt het beroep tot vernietiging. Het Hof oordeelt dat de bestreden bepaling een interpretatieve bepaling is die een einde wil stellen aan de rechtsonzekerheid die voortvloeit uit het voormelde artikel 124, § 1, d). Sommige verzekeraars interpreteerden die bepaling zo dat een inkrimping van de bodem als gevolg van droogte niet als een aardverschuiving of een grondverzakking kon worden beschouwd. Uit de wetsgeschiedenis van artikel 124, § 1, d), van de wet van 4 april 2014 blijkt volgens het Hof dat de wetgever steeds de bedoeling heeft gehad om ook dekking te verlenen voor een inkrimping van de bodem als gevolg van droogte, zodat de terugwerkende kracht van de bestreden bepaling verantwoord is.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-086n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-086n-info.pdf>

ARREST NR. 101/2023 – Het is grondwettig dat doorverkopers van pakketreizen een zekerheid moeten stellen voor het geval zij insolvent worden, ook wanneer zij slechts in naam en voor rekening van de organisator overeenkomsten sluiten met de reiziger

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-101n.pdf>

18. PACT

ARREST NR. 32/2023 – De onmiddellijke toepassing van de nieuwe Waalse regels over de duur van de pacht op de lopende schriftelijke pachtovereenkomsten is ongrondwettig

Een Waals decreet van 2 mei 2019 beperkt de principiële duur van de pacht voortaan tot 36 jaar. De Waalse decreetgever heeft in een overgangsmaatregel voorzien voor de lopende mondelinge pachtovereenkomsten, die ten minste tot in 2037 gehandhaafd kunnen blijven, maar niet voor de lopende schriftelijke pachtovereenkomsten. De nieuwe regeling, van kracht geworden begin 2020, is dus onmiddellijk van toepassing op die schriftelijke pachtovereenkomsten, en de beoogde pachters kunnen worden gedwongen de betrokken percelen onmiddellijk vrij te maken.

Het Hof oordeelt dat dat verschil in behandeling tussen de pachters, naargelang de pachtovereenkomst mondeling of schriftelijk is, discriminerend is. Volgens het Hof doet dat verschil in behandeling ook afbreuk aan de gewettigde verwachtingen van de betrokken personen. Die ongrondwettigheid vloeit voort uit het ontbreken van een overgangsregeling voor de lopende schriftelijke pachtovereenkomsten. Het staat aan de Waalse decreetgever uiterlijk tegen 31 december 2023 een dergelijke regeling in te voeren. Intussen dient op de lopende schriftelijke pachtovereenkomsten de overgangsmaatregel te worden toegepast waarin is voorzien voor de lopende mondelinge pachtovereenkomsten.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-032n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-032n-info.pdf>

19. VERVOER

ARREST NR. 78/2023 – Het Hof verwerpt het beroep tot vernietiging van het decreet dat beoogt om de continuïteit van de dienstverlening door de Vlaamse vervoersmaatschappij De Lijn te garanderen in geval van staking. Het decreet van het Vlaamse Gewest van 28 mei 2021 beoogt de continuïteit van de dienstverlening door de Vlaamse vervoersmaatschappij De Lijn in geval van een staking te garanderen. Het decreet voorziet in de mogelijkheid voor De Lijn om in geval van een staking in een aangepast vervoersaanbod te voorzien dat wordt gewaarborgd door de personeelsleden die tot de essentiële beroepscategorieën behoren en die niet 72 uur vóór het begin van de stakingsdag hun intentie hebben meegedeeld om al dan niet aan de staking deel te nemen. Drie vakorganisaties, de voorzitters ervan en twee werknemers van De Lijn vorderen de vernietiging van dat decreet.

Het Hof verwerpt het beroep tot vernietiging. Het Hof oordeelt dat het Vlaamse Gewest bevoegd is om het bestreden decreet aan te nemen. Daarnaast oordeelt het Hof dat het bestreden decreet verenigbaar is met de syndicale vrijheid, het recht op overtuiging en vrije meningsuiting en het recht op collectieve actie.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-078n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-078n-info.pdf>

ARREST NR. 131/2023 – Het Hof vernietigt gedeeltelijk de wet die het meedelen van passagiersgegevens verplicht, en acht die wet voor het overige verenigbaar met de Grondwet en met het EU recht voor zover zij op een bepaalde manier wordt geïnterpreteerd.

Het Hof heeft tien prejudiciële vragen gesteld aan het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ) in het kader van het onderzoek van het beroep tot vernietiging dat is ingesteld door de « Ligue des droits humains » tegen de wet die het meedelen van passagiersgegevens verplicht. Het HvJ heeft het PNR-systeem (« Passenger Name Record »-systeem), waarop de bestreden wet berust, geldig verklaard wat het beginsel ervan betreft, met verschillende voorbehouden van interpretatie.

Ingevolge dat arrest van het HvJ is het Hof van oordeel dat het verantwoord is dat het PNR-systeem van toepassing is op alle passagiers, maar dat de verwerking van de PNR-gegevens enkel mogelijk is voor de bestrijding van terrorisme en ernstige vormen van criminaliteit, in verband met het betrokken vervoer. Het Hof verklaart verschillende bestreden bepalingen (oprichting van de gegevensbank, pre-screening, bewaartermijn van de gegevens) geldig, met voorbehouden van interpretatie. Het Hof vernietigt andere maatregelen, zoals de

mogelijkheid voor de procureur des Konings en voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten om toegang te krijgen tot de gegevens. In afwachting van een optreden van de wetgever is de Gegevensbeschermingsautoriteit bevoegd om een dergelijke toegang toe te staan. Het Hof vernietigt ook de bepalingen die de verwerking van de API-gegevens (« Advanced Passenger Information »-gegevens) in één enkele databank met de PNR-gegevens regelen.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-131n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-131n-info.pdf>

20. KANSSPELEN

ARREST NR. 154/2023 – Het Hof vernietigt de verplichting voor casino's, speelautomatenhallen en wedkantoren om een foto van de speler te nemen en vernietigt ook de bewaringstermijn van tien jaar voor de overige gegevens van de speler

Casino's, speelautomatenhallen en wedkantoren zijn verplicht om een afschrift van het identiteitsbewijs van de speler te bewaren en om een toegangsregister met bepaalde persoonlijke informatie over de speler bij te houden. Bij de wet van 30 juli 2022 wordt daaraan de verplichting toegevoegd om bij elk bezoek een foto van de speler te nemen en te bewaren. Bij die wet wordt de bewaringstermijn van de gegevens van het toegangsregister en van het afschrift van het identiteitsbewijs ook vastgesteld op tien jaar. Een vennootschap die actief is in de sector van de weddenschappen, vordert de vernietiging ervan.

Het Hof oordeelt dat het, rekening houdend met de andere maatregelen die het risico op identiteitsfraude door uitgesloten spelers verminderen, onevenredig is om een foto van alle spelers te nemen en te bewaren. Het Hof vernietigt die verplichting. Vervolgens merkt het Hof op dat het toegangsregister tot doel heeft de Kansspelcommissie in staat te stellen de correcte toepassing van het EPIS-systeem te controleren (dit is het systeem dat de betrokken kansspelinrichtingen moeten raadplegen om na te gaan of aan de persoon geen spelverbod werd opgelegd). Aangezien de verjaringstermijn voor de betrokken inbreuken vijf jaar bedraagt, gaat de bewaringstermijn van tien jaar verder dan wat noodzakelijk is voor het nagestreefde doel. Het Hof vernietigt die bewaringstermijn.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-154n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-154n-info.pdf>

21. TABAK

ARREST NR. 99/2023 – Het Hof verwerpt de vordering tot schorsing van de wetsbepaling die een verbod op de verkoop van tabaksproducten via automaten invoert

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-099n.pdf>

ARREST NR. 159/2023 – Het Hof verwerpt het beroep tot vernietiging van het verbod op de verkoop van tabaksproducten via automaten

Bij het Hof wordt een beroep tot vernietiging van de wet van 29 november 2022 ingesteld. Die wet voert vanaf 9 december 2023 een verbod op de verkoop van tabaksproducten via automatische distributieapparaten in. Op het verbod geldt een uitzondering voor de semigeautomatiseerde verkoop van tabaksproducten in de detailhandel zoals supermarkten, op voorwaarde dat er een leeftijdscontrole aan de kassa wordt uitgevoerd en dat de tabaksproducten uit het zicht werden gehaald.

Het Hof is van oordeel dat een dergelijk verbod redelijk verantwoord is, gelet op de aanzienlijke risico's voor de volksgezondheid die gepaard gaan met een ruime beschikbaarheid van tabaksproducten, alsook op de aantrekkingskracht en het laagdrempelig karakter van tabaksautomaten. Het Hof oordeelt daarnaast dat het verschil in behandeling tussen de exploitanten van tabaksautomaten naargelang het gaat om horecazaken of supermarkten eveneens redelijk verantwoord is. Volgens het Hof is het aannemelijk dat het risico om in verleiding te komen tabaksproducten aan te kopen en te gebruiken groter is in horecazaken, zodat de wetgever in de eerste plaats die verkooppunten mocht viseren. Het Hof verwerpt bijgevolg het beroep.

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-159n.pdf>

Persbericht : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-159n-info.pdf>

22. WAPENS

ARREST NR. 18/2023 – Het verbod op het verwerven van een wapen dat in strijd met de Wapenwet of met haar uitvoeringsbesluiten in het bezit wordt gehouden, is grondwettig

Arrest : <https://www.const-court.be/public/n/2023/2023-018n.pdf>

BIJLAGEN

A. Samenstelling van het Hof in 2023

	Nederlandse taalgroep	Franse taalgroep
<i>Voorzitters</i>	Luc Lavrysen	Pierre Nihoul
<i>Rechters</i>	Joséphine Moerman	Thierry Giet
	Yasmine Kherbache	Michel Pâques
	Danny Pieters	Thierry Detienne ¹
	Sabine de Bethune	Emmanuelle Bribosia
	Willem Verrijdt	Katrin Jadin
		Magali Plovie ²
<i>Referendarissen</i>	Jan Theunis	Bernadette Renauld
	Lien De Geyter	Jean-Thierry Debry
	Geert Goedertier	Géraldine Rosoux ³
	Sarah Lambrecht ⁴	Sophie Seys
	Heidi Bortels	Michèle Belmessieri ⁵
	David Keyaerts	Martin Vrancken
	Ann-Sophie Vandaele	Quentin Pironnet
	Nicolas Goethals	Romain Vanderbeck
	Tim Souverijns	Nicolas Bernard
	Thomas Leys	Youri Mossoux
		Mathilde Rousseau ⁶
<i>Griffiers</i>	Frank Meersschaut	Pierre-Yves Dutilleux ⁷
		Nicolas Dupont ⁸

---

¹ Tot 31 juli 2023

² Vanaf 11 september 2023

³ Tot 4 september 2023

⁴ Dienstvrijstelling vanaf 1 oktober 2023

⁵ Tot 4 oktober 2023

⁶ Vanaf 20 augustus 2023

⁷ Tot 1 juni 2023

⁸ Vanaf 1 juli 2023

B. Datum van bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* van de arresten die het Hof in 2023 heeft gewezen

Nr. arrest	Datum arrest	Rolnummer	Publicatiedatum
001/2023	12.01.23	7620	25.08.23
002/2023	12.01.23	7661	19.09.23
003/2023	12.01.23	7730	21.09.23
004/2023	12.01.23	7779	10.10.23
005/2023	12.01.23	7807	24.07.23
006/2023	12.01.23	7884 (art. 72)	10.10.23
007/2023	19.01.23	7637	05.06.23
008/2023	19.01.23	7736-7740	27.09.23
009/2023	19.01.23	7744	27.09.23
010/2023	19.01.23	7766 (D)	17.03.23
011/2023	19.01.23	7809	12.06.23
012/2023	19.01.23	7822	27.09.23
013/2023	26.01.23	7745	27.09.23
014/2023	26.01.23	7859 (art. 71)	29.03.23
015/2023	02.02.23	7748	20.03.23
016/2023	02.02.23	7754	28.12.23
017/2023	02.02.23	7769	24.10.23
018/2023	02.02.23	7812	20.03.23
019/2023	02.02.23	7872 (SCH)	02.08.23
020/2023	09.02.23	7715	30.10.23
021/2023	09.02.23	7768	30.10.23
022/2023	09.02.23	7770	10.10.23
023/2023	09.02.23	7814	23.10.23 (ed. 2)
024/2023	09.02.23	7886 (SUSP)	10.07.23
025/2023	09.02.23	7891 (SUSP)	11.08.23 (ed. 2)
026/2023	16.02.23	7494 e.a.	18.04.23
027/2023	16.02.23	7673	14.11.23
028/2023	16.02.23	7705	24.03.23
029/2023	16.02.23	7806	12.12.23
030/2023	16.02.23	7885 (art. 71)	20.03.23
031/2023	16.02.23	7888 (art. 72)	10.10.23
032/2023	02.03.23	7570 e.a.	09.10.23
033/2023	02.03.23	7633 e.a.	21.04.23
034/2023	02.03.23	7775	09.02.24
035/2023	02.03.23	7817	09.02.24
036/2023	03.03.23	7871 (REC)	13.04.23

037/2023	09.03.23	7593	17.11.23 (ed. 2)
038/2023	09.03.23	7639	17.11.23 (ed. 2)
039/2023	09.03.23	7660 e.a.	07.06.23 (ed. 2)
040/2023	09.03.23	7728	17.11.23 (ed. 2)
041/2023	09.03.23	7804	05.05.23
042/2023	09.03.23	7849	28.03.23
043/2023	16.03.23	7665	09.10.23
044/2023	16.03.23	7723	11.12.23
045/2023	16.03.23	7729	11.12.23
046/2023	16.03.23	7826	05.05.23
047/2023	16.03.23	7896 (art. 71)	22.12.23
048/2023	16.03.23	7906 (art. 71)	21.04.23
049/2023	22.03.23	7662	11.12.23
050/2023	22.03.23	7784 e.a.	29.03.24
051/2023	22.03.23	7787-7788	08.01.24
052/2023	22.03.23	7810	11.12.23
053/2023	22.03.23	7832-7833	27.11.23
054/2023	22.03.23	7835	23.10.23 (ed. 2)
055/2023	22.03.23	7836	11.12.23
056/2023	30.03.23	7746	23.11.23
057/2023	30.03.23	7790	01.03.24
058/2023	30.03.23	7791	01.03.24
059/2023	11.04.23	7638 e.a.	25.05.23
060/2023	11.04.23	7801	28.12.23
061/2023	13.04.23	7755	08.01.24
062/2023	13.04.23	7777	28.11.23
063/2023	13.04.23	7800	02.05.23
064/2023	13.04.23	7913 (art. 71)	02.05.23
065/2023	13.04.23	7783	30.11.23
066/2023	20.04.23	7827	30.05.23
067/2023	20.04.23	7865	28.12.23
068/2023	27.04.23	7668 e.a.	19.06.23
069/2023	27.04.23	7761-7767	24.01.24
070/2023	27.04.23	7764	24.01.24
071/2023	27.04.23	7813	12.06.23
072/2023	27.04.23	7823	20.12.23
073/2023	04.05.23	7763	01.03.24
074/2023	04.05.23	7853	12.06.23
075/2023	17.05.23	7658 e.a. (REC)	27.07.23
076/2023	17.05.23	7670 e.a.	05.10.23

077/2023	17.05.23	7697 (REC)	26.06.23
078/2023	17.05.23	7703	12.12.23
079/2023	17.05.23	7818	04.12.23
080/2023	17.05.23	7824	08.03.24
081/2023	17.05.23	7837	08.03.24
082/2023	25.05.23	7778-7781	08.03.24
083/2023	25.05.23	7793	04.12.23
084/2023	01.06.23	7648	12.12.23
085/2023	01.06.23	7720-7747	19.09.23
086/2023	01.06.23	7760-7808	12.07.23
087/2023	08.06.23	7737	30.04.24
088/2023	08.06.23	7796	02.02.24
089/2023	08.06.23	7819-7834	19.02.24 (ed. 2)
090/2023	08.06.23	7917 (art. 72)	24.10.23
091/2023	08.06.23	7919 (art. 72)	23.10.23 (ed. 2)
092/2023	15.06.23	7774	20.11.23
093/2023	15.06.23	7803	28.02.24
094/2023	15.06.23	7825	28.02.24
095/2023	15.06.23	7845	28.02.24
096/2023	15.06.23	7847	29.02.24
097/2023	15.06.23	7942 (SCH)	10.10.23
098/2023	15.06.23	7943 (art. 71)	29.02.24
099/2023	15.06.23	7944 (SCH)	27.09.23
100/2023	22.06.23	7838	19.03.24
101/2023	22.06.23	7870	19.03.24
102/2023	29.06.23	7789	19.03.24
103/2023	29.06.23	7795	27.03.24
104/2023	29.06.23	7798	20.12.23
105/2023	29.06.23	7867	27.03.24
106/2023	29.06.23	7879	27.03.24
107/2023	29.06.23	7963 (SUSP)	27.09.23
108/2023	06.07.23	7880	26.02.24
109/2023	06.07.23	7953 (art. 72)	11.12.23
110/2023	13.07.23	7839	08.03.24
111/2023	20.07.23	7429-7443 (na LUX)	23.11.23
112/2023	20.07.23	7738	10.11.23
113/2023	20.07.23	7802-7805	30.05.24
114/2023	20.07.23	7856	02.04.24
115/2023	20.07.23	7873 (AN)	16.10.23
116/2023	20.07.23	7883	21.09.23

117/2023	14.09.23	7828	12.04.24
118/2023	14.09.23	7843	13.11.23
119/2023	14.09.23	7844	08.03.24
120/2023	14.09.23	7850-7886	10.11.23
121/2023	14.09.23	7851-7895	22.11.23
122/2023	14.09.23	7989 (art. 71)	09.02.24
123/2023	21.09.23	7829-7848	30.04.24
124/2023	21.09.23	7852	29.01.24
125/2023	21.09.23	7860 e.a.	01.03.24
126/2023	21.09.23	7872 (AN)	22.03.24
127/2023	21.09.23	7874	22.03.24
128/2023	21.09.23	7882	28.03.24
129/2023	21.09.23	7903	01.03.24
130/2023	21.09.23	7991 (art. 72)	20.10.23
131/2023	12.10.23	6713 (na LUX)	05.12.23
132/2023	19.10.23	7762	30.04.24
133/2023	19.10.23	7842	12.04.24
134/2023	19.10.23	7876	02.04.24
135/2023	19.10.23	7881	19.02.24 (ed. 2)
136/2023	19.10.23	7892	27.02.24
137/2023	19.10.23	7898	27.03.24
138/2023	19.10.23	7920	30.04.24
139/2023	19.10.23	7923	27.02.24
140/2023	19.10.23	7940	29.02.24
141/2023	19.10.23	7954	15.04.24
142/2023	09.11.23	7799	12.04.24
143/2023	09.11.23	7830-7875	12.04.24
144/2023	09.11.23	7831	08.04.24
145/2023	09.11.23	7854	12.04.24
146/2023	09.11.23	7866	02.04.24
147/2023	09.11.23	7877	17.05.24
148/2023	09.11.23	7887	02.04.24
149/2023	09.11.23	7897	02.04.24
150/2023	09.11.23	8007 (art. 72)	01.12.23
151/2023	09.11.23	8009 (art. 71)	08.04.24
152/2023	09.11.23	8066 (SCH)	01.03.24
153/2023	22.11.23	7846	19.12.23
154/2023	22.11.23	7891	16.01.24
155/2023	22.11.23	7899	03.05.24
156/2023	22.11.23	7902	08.04.24

157/2023	22.11.23	7915	12.04.24
158/2023	22.11.23	7938	08.04.24
159/2023	22.11.23	7944	18.04.24
160/2023	22.11.23	7949	08.04.24
161/2023	22.11.23	7950-7951	12.04.24
162/2023	22.11.23	8065 (art. 72)	08.04.24
163/2023	22.11.23	8074 (art. 72)	08.04.24
164/2023	22.11.23	8078 (art. 71)	08.04.24
165/2023	30.11.23	7868-7869	21.05.24
166/2023	30.11.23	7889 e.a.	19.04.24
167/2023	30.11.23	7928	12.04.24
168/2023	30.11.23	7945	11.03.24
169/2023	30.11.23	7946	19.04.24
170/2023	14.12.23	7841	16.01.24
171/2023	14.12.23	7857-7858	06.05.24
172/2023	14.12.23	7904	22.05.24
173/2023	14.12.23	7909	30.04.24
174/2023	14.12.23	7948	30.04.24
175/2023	14.12.23	8054 (art. 72)	30.04.24
176/2023	21.12.23	7878	30.04.24
177/2023	21.12.23	7933	22.05.24
178/2023	21.12.23	8082 (art. 71)	31.05.24

C. Stand van de zaken waarin een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie van de Europese Unie is gesteld

1. Verwerking van passagiersgegevens (Ligue des droits humains / Ministerraad)
Verwijzingsarrest van het Grondwettelijk Hof : 135/2019 (rolnummer : 6713) van 17/10/2019

Mededeling in het Publicatieblad van 03/02/2020 (zaak : C-817/19)

Conclusie van de advocaat-generaal van 27/01/2022

Arrest van het Hof van Justitie (C-817/19) van 21/06/2022

Arrest van het Grondwettelijk Hof : 131/2023 van 12/10/2023

2. Fiscale transparantie binnen de Europese Unie I (Orde van Vlaamse Balies, IG, Belgian Association of Tax Lawyers, CD, JU / Vlaamse Regering)

Verwijzingsarrest van het Grondwettelijk Hof : 167/2020 (rolnummer : 7429) van 17/12/2020

Mededeling in het Publicatieblad van 12/04/2021 (zaak : C-694/20)

Conclusie van de advocaat-generaal van 05/04/2022

Arrest van het Hof van Justitie (C-694/20) van 08/12/2022

Arrest van het Grondwettelijk Hof : 111/2023 du 20/07/2023

3. Overgangsregeling Wapenwet (Actieve Verdediging der Wapenliefhebbers vzw, NG, WL / Belgische Staat)

Verwijzingsarrest van het Grondwettelijk Hof : 50/2021 (rolnummer : 7310) van 25/03/2021

Mededeling in het Publicatieblad van 26/07/2021 (zaak : C-234/21)

Conclusie van de advocaat-generaal van 24/11/2022

Arrest van het Hof van Justitie (C-234/21) du 05/03/2024

Arrest van het Grondwettelijk Hof nog niet uitgesproken

4. Fiscale transparantie binnen de Europese Unie II (Belgian Association of Tax Lawyers e.a. / Eerste Minister)

Verwijzingsarrest van het Grondwettelijk Hof : 103/2022 (rolnummer : 7407) van 15/09/2022

Mededeling in het Publicatieblad van 30/01/2023 (zaak : C-623/22)

Conclusie van de advocaat-generaal van 29/02/2024

Arrest van het Hof van Justitie nog niet uitgesproken

Arrest van het Grondwettelijk Hof nog niet uitgesproken

5. Tijdelijke solidariteitsbijdrage van de oliesector (Varo Energy Belgium e.a.)

Verwijzingsarrest van het Grondwettelijk Hof : 46/2024 (rolnummer : 7942) van 25/04/2024

Nog geen mededeling in het Publicatieblad (zaak : C-358/24)

Nog geen conclusie van de advocaat-generaal

Arrest van het Hof van Justitie nog niet uitgesproken

Arrest van het Grondwettelijk Hof nog niet uitgesproken